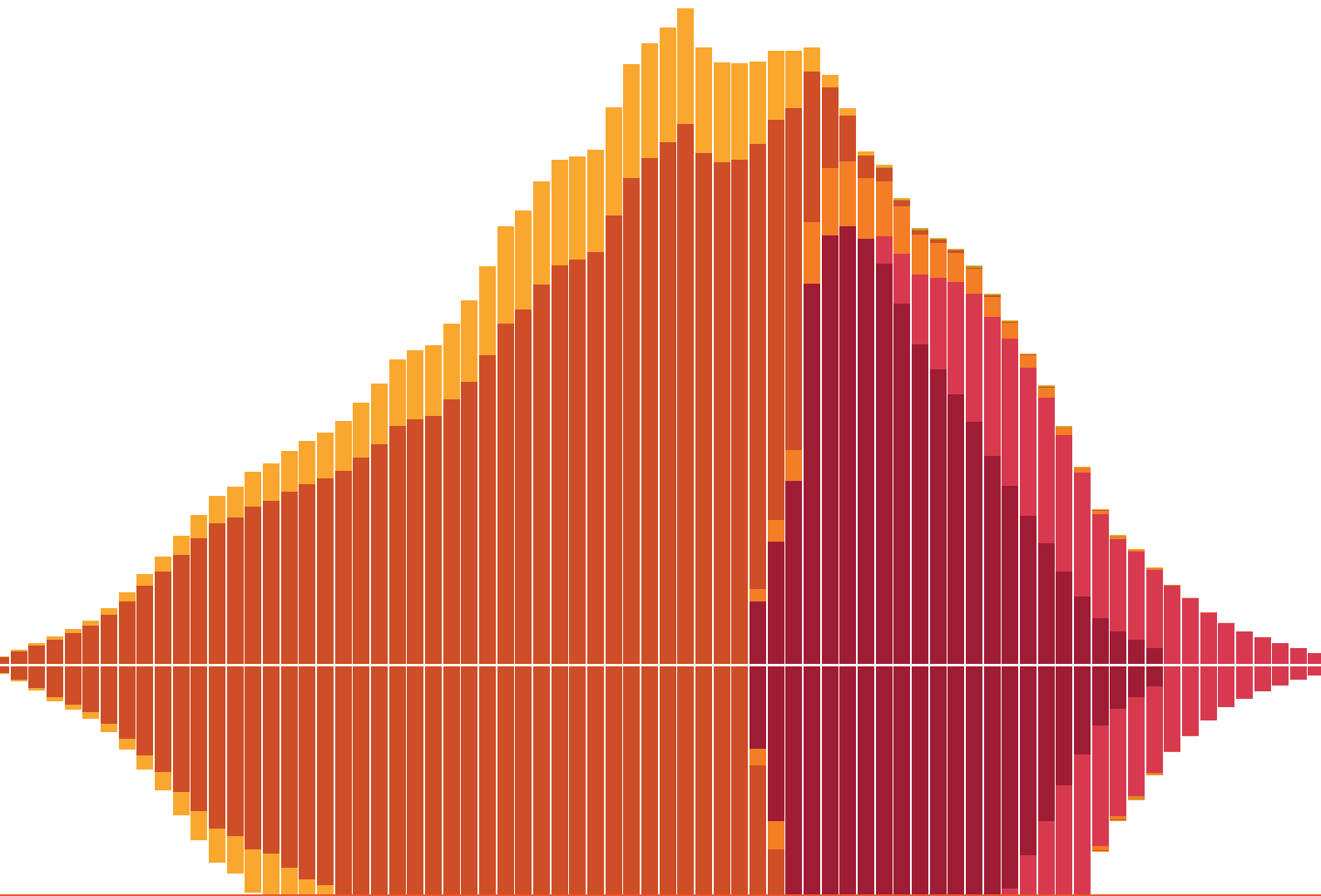

ORANGE RAPPORT 2022

Pensionssystemets årsredovisning

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Orange rapport 2022

Vad är Orange rapport?

Orange rapport 2022 beskriver den *allmänna* inkomstgrundade pensionens finansiella ställning vid utgången av 2022 och utvecklingen under 2022. För att sätta det allmänna inkomstgrundade systemet i sitt sammanhang relateras det nedan till information om tjänstepensioner och privata pensioner. För dessa försäkringar finns det dock än så länge endast uppgifter till och med 2021. Med privat pension avses enbart uppgifter om avdragsgillt pensionssparande.

Totalt beräknas de årliga inbetalningarna till allmän pension, tjänstepension och privat pension uppgå till 578 miljarder kronor, varav den allmänna pensionens 349 miljarder kronor utgör 60 procent. Lönesumman i Sverige uppgick till ungefär 2 073 miljarder kronor 2021, inklusive egenföretagarnas förvärvsinkomster. Det innebär att vi i Sverige avsatte ett belopp som motsvarar 28 procent av våra löner till olika pensioner.

Det fonderade kapitalet i den allmänna pensionen uppgick till 4 188 miljarder kronor den 31 december 2021. Det motsvarar ungefär 48 procent av det totala fonderade pensionskapitalet i Sverige vid samma tidpunkt. Pensionsmyndigheten betalade ut 348 miljarder kronor i inkomst- och premiepension under 2021. Det motsvarar 66 procent av det totalt utbetalade pensionsbeloppet samma år.

Orange rapport handlar alltså om betydligt mer än hälften av Sveriges pensionsverksamhet avseende in- och utbetalningar. Att det rör sig om en lägre andel vad gäller fonderat kapital beror på att inkomstpensionen är ett fördelningssystem med buffertfond, och inte ett fullt fonderat pensionssystem.

Utöver inkomst- och premiepensionen betalade Pensionsmyndigheten under 2021 ut garantipension med 14 miljarder kronor. Andra pensionsrelaterade förmåner som myndigheten betalade ut under året till äldre personer är inkomstgrundad änkepension med 9 miljarder kronor, bostadstillägg med 10 miljarder kronor och äldreförsörjningsstöd med 1 miljard kronor. Dessa fyra förmåner finansieras från statens budget och ingår inte i redovisningen i Orange rapport.

Innehåll

1. Pensionssystemets resultat i korthet	5
2. Resultat- och balansräkning	10
3. Redovisningsprinciper	15
4. Balanstalet	20
5. Administrations- och kapitalförvaltningskostnader	27
6. Noter och kommentarer	36
A. Bilaga Beräkningsfaktorer	61
B. Bilaga Matematisk beskrivning av balanstalet	72
C. Bilaga Ordlista	77

Förord: Negativt år för löntagare och pensionärer, men ännu starkare finanser för inkomstpensionssystemet

Även under 2022 har pensionsdebatten pågått med intensiv styrka. Främst har debatten handlat om otillräckliga pensioner och om att pensionerna behöver höjas. Ett sakförhållande som är relevant för pensionsdebatten är inkomstpensionssystemets finansiella styrka. I årets redovisning av finanserna visar vi att utvecklingen under 2022, trots oro i världen, var positiv i inkomstpensionssystemet. Däremot har utvecklingen varit negativ i premiepensionssystemet, till följd av fallande tillgångspriser.

En central princip i det inkomstgrundade pensionssystemet är att det ska vara självfinansierat och frikopplat från statens budget. Finanserna påverkar därmed hur pensionerna utvecklas. Av det skälet är det viktigt att mäta och redovisa hur pensionssystemet utvecklas finansiellt, vilket

Pensionsmyndigheten har gjort årligen i Orange rapport sedan 2003.

Årets version av Orange rapport är renodlad till att gälla specifikt den finansiella ställningen med pensionssystemets resultat- och balansräkning. Tidigare rapporter har innehållit en mängd annan information, till exempel framskrivningar av inkomst- och premiepensionssystemet. All sådan information kommer vi fortsatt att redovisa men i ett, som vi bedömer, mer relevant sammanhang. Genom att lyfta ut delar som förtjänar särskild uppmärksamhet hoppas vi att det som alltid varit, och fortsatt kommer att vara, kärnan i Orange rapport kan bli lättare att ta till sig.

Årets Orange rapport, eller pensionssystemets årsredovisning, visar att pensionssystemet har mycket god täckning för pensionsåtagandena. Inkomstpensionssystemets finansiella ställning har stärkts betydligt. Trots att AP-fonderna minskade i värde med 178 miljarder har inkomstpensionen ett överskott på 1 300 miljarder kronor. Det är en ökning med 100 miljarder kronor jämfört med förra årsskiftet. Sammanlagt beräknas tillgångarna vara 12,95 procent större än pensionsskulden. Anledningen till den stärkta ställningen är att sysselsättningen ökade kraftigt år 2022 vilket ökade arbetsgivaravgiften och den allmänna pensionsavgiften.

Rapporten visar också att premiepensionskapitalet sjönk under 2022. I slutet av 2022 var det förvaltade kapitalet inom premiepensionen 1 889,4 miljarder kronor och utgör nu cirka 15 procent av det totala pensionsåtagandet, pensionsskulden, inom det inkomstgrundade allmänna pensionssystemet (inkomst- och premiepensionssystemen).

År 2022 präglades av fallande börser, stigande räntor och hög inflation. Genomsnittslönen ökade med 4,6 procent och inflationen (KPI) ökade med 8,7 procent. Det medförde att inkomstpensionerna som höjdes med 3 procent vid årsräkningen 2022/2023 tappade i köpkraft med cirka 5,7 procent. Premiepensionen tappade i genomsnitt 8,1 procent nominellt. Vi ha således ett år som varit negativt för pensionärerna men där inkomstpensionssystemets finansiella ställning har stärkts.

Kajsa Möller
Vikarierande generaldirektör

Information om Orange rapport

Mer information om pensionssystemet finns på Pensionsmyndighetens webbplats www.pensionsmyndigheten.se

För information om AP-fonderna – se respektive fonds webbplats www.ap1.se, www.ap2.se, www.ap3.se, www.ap4.se, www.ap6.se samt www.ap7.se (premiepension)

Vi på Pensionsmyndigheten tackar de läsare som med sina frågor och synpunkter bidragit till att förbättra Orange rapport.

Utgivare: Pensionsmyndigheten
Redaktör: Ole Settergren
Projektledare: Linnea Wikmark Kreuger
Teknisk projektledare: Robin Fondberg
IT-arkitekt och utvecklare: Markus Andersson

Databearbetningar och analyser: Mikael Högberg, Inger Johannisson, Jesper Lorentz, Lotta-Karin Nyström och Farhad Rouhani-Kalleh

Medverkat har även: Atosa Anvarizadeh, Stefan Oscarson och Monica Zettervall

Grafisk produktion: Robin Fondberg och Markus Andersson

Fotograf: Magnus Glans, Svartpunkt

Inledande figur: Linda Wiese, Robin Fondberg och Anna Sköld

Figuren på omslaget visar pensionssystemets pensionsskuld gentemot kvinnor och män vid utgången av år 2022. Den övre grafen representerar pensionsskulden gentemot kvinnor, och den nedre visar på pensionsskulden gentemot män. Mönstret för pensionsskulden är sig lik mellan könen, men nivåerna på pensionsskulden är generellt sett något högre gentemot männen jämfört med kvinnorna.

Varje stapel i figuren representerar en årskull av individer, längst till vänster i bild finns de yngre individerna och desto längre till höger en stapel ligger desto äldre är årskullen den representerar. De olika färgerna i bilden indikerar vilken typ av pensionsskuld som finns.

De gula fälten visar pensionsskulden gentemot premiepensionssparare och den mörkt orangea fälten visar samma sak gentemot inkomstpensionssparare. De ljus orangea fälten representerar pensionsskulden mot premiepensionspensionärer och de mörkt röda fälten visar samma sak för inkomstpensionspensionärer. De ljusare röda fälten visar tilläggs-pensionärer. Tilläggs-pensionen är en pensionsform som inte går att spara in till för yngre generationer.

Bilden visar att pensionsskulden byggs upp succesivt från tidiga tjugoårsåldern och ökar desto äldre en årskull blir i takt med att de tjänar in sina pensionsrätter. Pensionsskulden är som störst gentemot pensionssparare strax innan de fyller 60 år. Sedan avtar skulden då allt fler individer per årskull påbörjar ett uttag av pensionen.

Eftersom avsättningar till premiepensionen infördes först 1995 så är skulden gentemot äldre årskullar lägre jämfört med yngre årskullarna där de som är 47 år eller yngre ofta har tjänat in till premiepensionen hela sitt yrkesverksamma liv.

Pensionsmyndigheten
Box 38190
100 64 Stockholm
Telefon: 0771-771 771
E-post: registrator@pensionsmyndigheten.se

1. Pensionssystemets resultat i korthet

En hörnsten i det inkomstgrundade pensionssystemet är att det är ett eget slutet system vid sidan om statens budget med sin egen finansiering. Det innebär att pensionssystemet finansiellt måste vara i balans, underskott får inte skjutas på framtiden. Det vill säga systemets tillgångar och skulder måste långsiktigt balansera.

Tillgångarna i inkomstpensionssystemet, som består av framtida förväntade avgifter plus AP-fonderna var vid årsskiftet 11 733 miljarder kronor medan skulderna, som består av intjänad pensionsrätt, var 10 388 miljarder kronor. Det innebär att tillgångarna översteg skulderna med 1 345 kronor. Jämfört med föregående år ökade överskottet med 144 miljarder kronor, vilket alltså är årets resultat.

Överskottet eller den finansiella styrkan uttrycks som ett balanstal och mäts som förhållandet mellan tillgångar och skulder. Balanstalet har för 2022 beräknats till 1,1295, det vill säga ett överskott på nära 13 procent, vilket också är det hittills högsta balanstalet för inkomstpensionssystemet och nästan 1 procentenhet högre än året innan. Detta trots att värdet på AP-fonderna till följd av en negativ börsutveckling minskade med 178 miljarder till 1 826 miljarder kronor. De förbättrade finanserna förklaras istället av en förhållandevis kraftig ökning av avgiftstillgången som tydligt översteg ökningen av pensionskulden.

För premiepensionssystemet uppgick det samlade värdet av fondförsäkringen till 1 833 miljarder kronor, vilket är en minskning med 12,4 procent sedan föregående år.

Den allmänna inkomstgrundade pensionens två delar

Det allmänna inkomstgrundade pensionssystemet består av inkomst- och premiepension. Inkomst- och premiepensionen är avgiftsbestämda och finansiellt stabila. Stabila på så sätt att skulder och tillgångar årligen förändras lika mycket, det vill säga varje års resultat är mer eller mindre noll. Detta gäller i princip helt för premiepensionen, medan inkomstpensionen tillåter årliga skillnader mellan skuldernas och tillgångarnas utveckling. Dock med den begränsningen att ackumulerade underskott inte tillåts kvarstå i systemet utan regleras via balanstalet. Med inkomstpensionen avses i denna rapport även tilläggspensionen, som är ett förmånsbaserat system.

Inkomstpension

Inkomstpensionssystemet är ett fördelningssystem och inbetalda pensionsavgifter används för att betala samma års pensioner. De över- eller underskott som uppstår när pensionsavgifterna är större eller mindre än pensionsutbetalningarna hanteras av första–fjärde samt sjätte AP-fonderna, som tillsammans utgör buffertfonden.

Tillgångarna i systemet är värdet av framtida pensionsavgifter, kallad avgiftstillgången, och buffertfonden. Avgiftstillgången beräknas genom att avgiftsinkomsten multipliceras med den tid som en krona i genomsnitt förväntas ligga i pensionssystemet, omsättningstiden.

Pensionskulden består dels av en skuld till förvärvsaktiva och dels av en skuld till pensionerade. Skulden till aktiva är, till största del, summan av

samtligas pensionsbehållning vilket motsvaras av slutraden i kontobeskedet i orange kuvert för samtliga. Pensionsskulden till de pensionerade är summan av de pensioner som förväntas betalas ut till dagens pensionärer under återstoden av deras liv. Skulden förändras i huvudsak med den årliga indexeringen av pensionskontonas saldon och pensionerna. Indexeringen bestäms vanligen av förändringen av genomsnittsinkomsten i Sverige. Om balanseringen är aktiverad påverkar balanstalet indexeringen.

Inkomstpensionssystemets resultat påverkas av ett stort antal samhällsekonomiska och demografiska faktorer. Kortsiktigt är sysselsättningens utveckling den viktigaste faktorn, men aktie- och obligationsmarknadernas påverkan på buffertfonden har också betydelse, framför allt vid stora förändringar. På lång sikt är demografiska faktorer viktigast.

Årets resultat 2022 uppgick till 144 miljarder kronor. Tillsammans med ett kapitalöverskott på 1 201 miljarder kronor från 2021 ger resultatet ett kapitalöverskott om 1 345 miljarder kronor vid utgången av 2022. Årets resultat beror definitionsmässigt på att tillgångarna ökade mer än skulderna. Systemets finansiella styrka mäts med balanstalet, som visar förhållandet mellan tillgångar och skulder. Balanstalet har för 2022 beräknats till 1,1295, vilket innebär att tillgångarna överstiger skulderna med nära 13 procent. Eftersom balanstalet är större än 1 är systemet i balans och balanstalet kommer inte att påverka indexeringen av utbetalda pensioner eller pensionsbehållningar för år 2024 (balanseringsåret).

Tabell 1.1 Inkomstpensionssystemets tillgångar och skulder, inkomståren 2017–2022

miljarder kronor

	Beräkningsår					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Balanseringsår	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Buffertfonden	1 412	1 383	1 596	1 696	2 004	1 826
Avgiftstillgång	7 984	8 244	8 616	8 893	9 188	9 907
Tillgångar	9 396	9 627	10 213	10 589	11 192	11 733
Pensionsskuld	9 080	9 165	9 454	9 783	9 991	10 388
Över-/Underskott	315	463	758	806	1 201	1 345
Balanstal	1,0347	1,0505	1,0802	1,0824	1,1202	1,1295
Dämpat balanstal	1,0116	1,0168	1,0267	1,0275	1,0401	1,0432

Tillgångarna 2022 ökade med 541 miljarder kronor (4,8 procent).

Avgiftstillgången ökade med 720 miljarder kronor (7,8 procent). Värdet av förändringen av omsättningstiden var -36 miljarder kronor och värdet av förändringen av avgiftsinkomsten blev 755 miljarder kronor. Avkastningen på fonderat kapital hos buffertfonden var -158 miljarder kronor (-7,9 procent).

År 2022 blev som 2021 ett år när pensionsutbetalningarna, fondernas utgifter och administrationskostnaderna, översteg inbetalda pensionsavgifter till inkomstpensionssystemet. Skillnaden, primärt finansiellt sparande¹, gav ett negativt bidrag på 20 miljarder kronor.

Pensionsskulden 2022 ökade under året med 397 miljarder kronor (4,0 procent). Skuldomräkningen, indexeringen, ökade skulden med 403 miljarder kronor. Skulden till pensionerade påverkas också av medellivslängdens förändring. Jämfört med 2021 har en 65-åringens genomsnittliga förväntade utbetalningstid (den ekonomiska medellivslängden) ökat från 16,90 till 16,91 år eller med 6 dagar. Den ökade förväntade utbetalningstiden medförde i sig att skulden ökade med 2 miljarder kronor.

Skulden ökar med nya inbetalningar eftersom dessa ger upphov till framtida pensioner. På motsvarande sätt minskar skulden med pensionsutbetalningar, detta kan ses som en amortering. Skulden ökar vid tilldelning av arvsvinst men minskar med det uppkomna arvsvinstbeloppet.

Administrationskostnaden minskar behållningen hos de försäkrade och därmed skulden. Nettobeloppet av ovanstående gav en skuldminskning med 8 miljarder kronor.

Premiepension

Premiepensionssystemet är ett fonderat system där pensionsspararna och pensionärerna själva kan välja hur premiepensionspengarna ska placeras. Därmed kommer utvecklingen av sparkapitalet och pensionerna variera beroende på hur de valda fonderna utvecklats och även när pengarna sätts in i fonderna. Pensionen betalas ut genom att det ackumulerade kapitalet säljs av. Tillgångarna utgörs av pensionsspararnas och pensionärernas placeringar i fonder. Pensionsskulden till aktiva och pensionerade för fondförsäkring är i huvudsak knuten till fondandelar. Förändringar i fondandelarnas värden påverkar pensionsspararnas och pensionärernas tillgångar direkt och lika mycket i systemet. Pensionsskulden för den traditionella försäkringen är värdet av återstående garanterade utbetalningar. Värdet beräknas med antaganden om framtida avkastning, livslängder och driftskostnader. I premiepensionssystemet har i princip all in- och utbetalning till och från systemet och all värdeförändring samma påverkan på systemets tillgångar och skulder. Systemets positiva resultat tillhör pensionsspararna och pensionärerna och läggs i konsolideringsfond i eget kapital. Medel i den traditionella försäkringens konsolideringsfond utbetalas som återbäring i samband med pensionsutbetalningarna. Medel i konsolideringsfonden, fondförsäkring, avräknas mot nästkommande års avgiftsuttag för driftskostnader.

Värdet av pensionsspararnas och pensionärernas premiepensionstillgångar uppgick den 31 december 2022 till 1 833 miljarder kronor, i den tillfälliga förvaltningen var värdet 46 miljarder kronor. Värdeutvecklingen för fondförsäkring var i genomsnitt -12,4 procent 2022.

Årets resultat 2022 uppgick till 3 069 miljoner kronor, en försämring med 5 776 miljoner kronor jämfört med 2021. Resultatförbättringen förklaras huvudsakligen av en minskad kapitalavkastning.

Tabell 1.2 Premiepensionssystemets tillgångar och skulder, 2017–2022

miljoner kronor

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tillgångar						
Fondförsäkring	1 113 510	1 105 809	1 461 732	1 583 021	2 066 398	1 833 484
Traditionell försäkring	30 745	35 240	46 431	53 380	63 716	61 930
Tillfällig förvaltning	37 478	39 120	40 886	41 568	43 346	45 573
Summa Försäkrings-tillgångar	1 181 733	1 180 169	1 549 049	1 677 969	2 173 460	1 940 987
Övriga tillgångar	5 550	8 969	7 348	11 093	10 101	8 813
Summa tillgångar	1 187 283	1 189 138	1 556 397	1 689 062	2 183 561	1 949 800
Skulder						
Pensionsskuld	1 170 466	1 168 516	1 532 161	1 659 599	2 147 423	1 914 273
Övriga skulder	5 579	8 906	7 474	10 859	9 915	7 834
Summa skulder	1 176 045	1 177 422	1 539 635	1 670 458	2 157 338	1 922 107
Utgående Resultat	11 238	11 715	16 762	18 604	26 223	27 693

Tillgångarna 2022 har under året minskat med 234 miljarder kronor.

Förändringen av försäkringstillgångar avser i princip nyintjänade pensionsrätter, positiv värdeförändring, tilldelade förvaltningsavgifter och utbetalningar av pensioner som nämnts ovan.

Skulderna 2022 minskade med 234 miljarder kronor. Förändringen av pensionsskulden avser i princip samma nyintjänade pensionsrätter, positiv värdeförändring, tilldelade förvaltningsavgifter och utbetalning av pensioner som nämnts ovan.

Fotnoter

1. Primärt eftersom avkastningen på fonderade kapital saknas till det finansiella sparandet. Det primära sparandet avser i princip skillnaden mellan in- och utbetalningar till inkomstpensionssystemet.

2. Resultat- och balansräkning

Inkomstpension, resultat- och balansräkning

Tabell 2.1 Resultaträkning

miljoner kronor

	Not	2021	2022	Förändring
Förändring av fondtillgångar				
Pensionsavgifter	1	302 378	327 287	24 909
Pensionsutbetalningar	2	-331 545	-345 035	-13 490
Avkastning på fonderat kapital	3	338 801	-158 395	-497 196
Administrationskostnader	4	-1 998	-2 121	-123
Summa Förändring av fondtillgångar		307 636	-178 264	-485 900
Förändring av avgiftstillgång				
Värdet av förändring i avgiftsinkomst	5	208 022	755 447	547 425
Värdet av förändring i omsättningstid	6	86 835	-35 925	-122 760
Summa Förändring av avgiftstillgång		294 857	719 522	424 665
Förändring av pensionsskuld^a				
Nya pensionsrätter	7	-302 874	-336 306	-33 432
Pensionsutbetalningar	2	331 542	345 034	13 492
Indexering	8	-208 704	-402 799	-194 095
Värdet av förändringen i livslängd	9	-27 172	-1 923	25 249
Uppkomna arvsvinster	10	13 654	13 819	165
Fördelade arvsvinster	10	-16 256	-16 739	-483
Avdrag för administrationskostnader	11	2 067	2 125	58
Summa Förändring av pensionsskuld		-207 743	-396 789	-189 046
Årets resultat		394 750	144 469	-250 281

a. Negativ post (-) innebär att pensionsskulden ökar och positiv post innebär att pensionsskulden minskar med angivet belopp.

Tabell 2.2 Balansräkning

miljoner kronor

	Not	2021	2022	Förändring
Tillgångar				
Fondtillgångar	12	2 004 077	1 825 812	-178 264
Avgiftstillgångar	13	9 187 861	9 907 383	719 522
Summa Tillgångar		11 191 938	11 733 195	541 257
Skulder och resultat				
Utgående balanserat resultat				
Ingående balanserat resultat		806 197	1 200 947	394 750
Årets resultat		394 750	144 469	-250 281
Summa Utgående balanserat resultat		1 200 947	1 345 416	144 469
Pensionskund	14	9 990 991	10 387 779	396 788
Summa Skulder och resultat		11 191 938	11 733 195	541 257

Premiepension, resultat- och balansräkning

Tabell 2.3 Resultaträkning

miljoner kronor

	Not	2021	2022	Förändring
Förändring av fondtillgångar				
Pensionsavgifter	1	47 047	50 631	3 584
Pensionsutbetalningar	15	-16 610	-21 879	-5 269
Avkastning på fonderat kapital	16	475 325	-255 693	-731 018
Administrationskostnader	17	-420	4	424
Summa Förändring av fondtillgångar		505 342	-226 938	-732 280
Förändring av pensionskund^a				
Nya pensionsrätter	18	-47 047	-50 631	-3 584
Pensionsutbetalningar	15	16 610	21 879	5 269
Värdeförändring	16	-466 639	258 268	724 907
Uppkomna arvsvinster	19	4 961	6 486	1 525
Fördelade arvsvinster	19	-4 961	-6 486	-1 525
Avdrag för administrationskostnader	20	579	491	-88
Summa Förändring av pensionskund		-496 497	230 006	726 503
Årets resultat		8 845	3 069	-5 776

a. Negativ post (-) innebär att pensionskund ökar och positiv post innebär att pensionskund minskar med angivet belopp.

Tabell 2.4 Balansräkning

miljoner kronor

	Not	2021	2022	Förändring
Tillgångar				
Försäkringstillgångar				
Fondförsäkring	21	2 066 398	1 833 484	483 377
Traditionell försäkring	21	63 716	61 930	10 336
Tillfällig förvaltning	21	43 346	45 573	1 778
Summa Försäkringstillgångar		2 173 460	1 940 987	495 491
Övriga tillgångar	22	10 101	8 813	-992
Summa Tillgångar		2 183 561	1 949 800	494 499
Skulder och resultat				
Utgående balanserat resultat				
Ingående balanserat resultat ^a		17 378	24 624	1 603
Årets resultat		8 845	3 069	6 016
Summa Utgående balanserat resultat	23	26 223	27 693	7 619
Skulder				
Pensionsskuld	24	2 147 423	1 914 273	487 824
Övriga skulder	25	9 915	7 834	-944
Summa Skulder		2 157 338	1 922 107	486 880
Summa Skulder och resultat		2 183 561	1 949 800	494 499

a. Ingående balanserat resultat skiljer sig mot utgående balanserat resultat föregående år, se not 23.

Inkomst- och premiepension, resultat- och balansräkning

Tabell 2.5 Resultaträkning

miljoner kronor

	2021	2022	Förändring
Förändring av fondtillgångar			
Pensionsavgifter	349 425	377 918	28 493
Pensionsutbetalningar	-348 155	-366 914	-18 759
Avkastning på fonderat kapital	814 126	-414 088	-1 228 214
Administrationskostnader	-2 418	-2 117	301
Summa Förändring av fondtillgångar	812 978	-405 201	-1 218 179
Förändring av avgiftstillgång			
Värdet av förändring i avgiftsinkomst	208 022	755 447	547 425
Värdet av förändring i omsättningstid	86 835	-35 925	-122 760
Summa Förändring av avgiftstillgång	294 857	719 522	424 665
Förändring av pensionsskuld^a			
Nya pensionsrätter	-349 921	-386 937	-37 016
Pensionsutbetalningar	348 152	366 913	18 761
Indexering/värdeförändring	-675 343	-144 531	530 812
Värdet av förändringen i livslängd	-27 172	-1 923	25 249
Uppkomna arvsvinster	18 615	20 305	1 690
Fördelade arvsvinster	-21 217	-23 225	-2 008
Avdrag för administrationskostnader	2 646	2 616	-30
Summa Förändring av pensionsskuld	-704 240	-166 782	537 458
Årets resultat	403 595	147 539	-256 056

a. Negativ post (-) innebär att pensionsskulden ökar och positiv post innebär att pensionsskulden minskar med angivet belopp.

Tabell 2.6 Balansräkning

miljoner kronor

	2021	2022	Förändring
Tillgångar			
Fondtillgångar	2 004 077	1 825 812	-178 265
Försäkringstillgångar	2 173 460	1 940 987	-232 473
Övriga tillgångar	10 101	8 813	-1 288
Avgiftstillgångar	9 187 861	9 907 383	719 522
Summa Tillgångar	13 375 499	13 682 995	307 496
Skulder och resultat			
Utgående balanserat resultat			
Ingående balanserat resultat ^a	823 575	1 225 571	401 996
Årets resultat	403 595	147 538	-256 057
Summa Utgående balanserat resultat	1 227 170	1 373 109	145 939
Skulder			
Pensionsskuld	12 138 414	12 302 052	163 638
Övriga skulder	9 915	7 834	-2 081
Summa Skulder	12 148 329	12 309 886	161 557
Summa Skulder och resultat	13 375 499	13 682 995	307 496

a. Ingående balanserat resultat skiljer sig mot utgående balanserat resultat föregående år, se [not 23](#).

3. Redovisningsprinciper

Revisionen av uppgifterna i balans- och resultaträkningen görs i samband med fastställandet av Pensionsmyndighetens årsredovisning. Pensionssystemets årsredovisning – Orange rapport – innehåller vad gäller resultat- och balansräkningarna och noterna i allt väsentligt samma information som tidigare publicerats i Pensionsmyndighetens årsredovisning. Vissa omarbetningar och förenklingar har dock gjorts här av premiepensionens uppgifter för att underlätta jämförbarheten mellan de båda systemen.

Bestämmelser och riktlinjer

Pensionssystemets årsredovisning har upprättats i enlighet med 55 kap. 4 § socialförsäkringsbalken (SFB 2010:110) och förordning (2002:135) om årlig redovisning av det inkomstgrundade ålderspensionssystemets finansiella ställning och utveckling.

Det inkomstgrundade ålderspensionssystemet omfattar förmånerna inkomst-, tillägs- och premiepension.¹

Inkomst- och tilläggs pension är förmåner inom ett fördelningssystem. I fördelningssystem fonderas inte avgifterna utan dessa används i princip direkt för att finansiera pensionsutbetalningar. AP-fonderna är buffertfonder som hanterar skillnader mellan avgiftsinbetalningar och pensionsutbetalningar. Liksom på andra ställen i redovisningen används här benämningen inkomstpension för hela fördelningssystemet, det vill säga benämningen avser ofta också tilläggs pension. Av 58 kap. 14 § SFB framgår att de redovisade tillgångarna i fördelningssystemet utgörs av avgiftstillgången och värdet av tillgångarna hos Första–Fjärde och Sjätte AP-fonderna. Formler för beräkning av inkomstpensionens avgiftstillgång och pensionsskuld återfinns i förordning (2002:780) om beräkning av balanstal. Dessa formler återges även i [bilaga B](#). Den senaste ändringen av förordningen gjordes under 2021 (2021:734) och ändringen innebar förtydliganden av beräkningen av balanstalet med hänsyn till höjd lägsta uttagssålder för pension.

Premiepensionen är ett fullfonderat system där avgifterna investeras och pensionen utbetalas genom att det ackumulerade kapitalet säljs av.

I AP-fondernas årsredovisningar anges de principer som använts vid redovisningen. Dessa beskrivs därför inte här. Varje AP-fonds årsredovisning finns tillgänglig på respektive fonds hemsida: www.ap1.se, www.ap2.se, www.ap3.se, www.ap4.se och www.ap6.se. I Pensionsmyndighetens årsredovisning beskrivs de principer som använts för redovisning av premiepension, varför dessa endast kortfattat återges här.

Varifrån kommer siffrorna?

Redovisningen av inkomstpensionen bygger på data från Pensionsmyndighetens intjänande- respektive utbetalningsregister.

I pensionssystemets årsredovisning har uppgifter som avser Första–Fjärde och Sjätte AP-fondens verksamhet i huvudsak tagits in från respektive fonds årsredovisning.² Buffertfonderna upprättar sina redovisningar enligt lag

(2000:192) om allmänna pensionsfonder. Vidare har fonderna utifrån gällande föreskrifter för jämförbara finansiella företag utarbetat gemensamma redovisnings- och värderingsprinciper.

I pensionssystemets årsredovisning har uppgifter rörande premiepensionen tagits in från Pensionsmyndighetens årsredovisning som upprättats enligt bestämmelserna i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Värdering av premiepensionssystemets placeringstillgångar (och motsvarande skulder) har skett enligt bestämmelserna i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag och enligt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag. Premiepensionssystemets tillgångar och skulder ingår i Pensionsmyndighetens gemensamma balansräkning och premiepensionsverksamheten redovisas i ett separat avsnitt i resultaträkningen. Vissa omarbetningar, förenklingar och sammanslagningar av poster har gjorts här i syfte att göra sammanställningen mer jämförbar med sammanställningen för inkomstpensionen.

Tillgångar och skulder, som ingår i tillfällig förvaltning av inbetalda pensionsavgifter redovisas i pensionssystemets årsredovisning som en försäkringstillgång och pensionsskuld. Detta är en avvikelse jämfört med Pensionsmyndighetens årsredovisning.

Principer för värdering av tillgångar och skulder

Inkomstpensionens tillgångar och skulder värderas i stort sett endast utifrån verifierbara händelser och transaktioner som föreligger vid värderingstillfället. Att exempelvis avgiftsinkomsterna normalt förändras i takt med den ekonomiska tillväxten beaktas inte i beräkningen av avgiftstillgången. Att pensionsutgifterna, bland annat genom indexering, förändras i framtiden beaktas inte heller i värderingen av pensionsskulden.

Genom inkomstpensionens konstruktion finns det en stark koppling mellan hur systemets tillgångar respektive skulder utvecklas. När balanseringen är aktiverad finns en i princip absolut koppling mellan skuldernas och tillgångarnas förändringstakt.³

Sättet att värdera inkomstpensionssystemets tillgångar och skulder utgår från att dessa förändras i samma takt från varje värderingstidpunkt. Eller annorlunda uttryckt: värderingsmetoden utgår från att systemets framtida internränta överensstämmer med pensionsskuldens framtida värdeförändring, trots att detta endast är säkert om balanseringen är aktiverad. När balanseringen inte är aktiverad kan internräntan både över- och understiga pensionsskuldens värdeförändring.

Att värderingen av avgiftsflödet och pensionsskulden görs i stort sett enbart med utgångspunkt i de förhållanden som råder vid värderingstidpunkten är inte uttryck för en tro att alla dessa skulle vara beständiga. Utformningen av redovisningen innebär däremot att förändrade förhållanden införlivas i redovisningen först när förändringarna avspeglas i de händelser som redovisningen utgår från.

Så beräknas inkomstpensionens tillgångar

Avgiftstillgången värderas med utgångspunkt i hur stor pensionsskuld som bokslutsårets inbetalade pensionsavgifter, skulle kunna finansiera om de förhållanden som råder vid tidpunkten för värderingen vore beständiga. De förhållanden som avses är ekonomiska och demografiska förhållanden samt pensionssystemets regler. De ekonomiska förhållandena utgörs av varje årskulls genomsnittliga pensionsgrundande inkomst och summan av dessa inkomster. De demografiska avser dödligheten i olika åldrar. De regler för pensionssystemet som avses är de som används för att beräkna och indexera inkomstpensionen, samt de som avgränsar avgifts- och pensionsunderlaget och som anger avgiften i procent. Avgiftstillgången beräknas genom att multiplicera bokslutsårets avgiftsinkomster med föregående års omsättningstid.⁴ Omsättningstiden visar hur lång tid det i genomsnitt förväntas ta från det att en krona i avgift betalas till systemet till dess att den pensionsrätt som avgiften givit upphov till utbetalas i form av pension. Således speglar omsättningstiden den skillnad i ålder mellan å ena sidan den genomsnittlige avgiftsbetalaren och å andra sidan pensionären som skulle framkomma om bokslutsperiodens ekonomiska, demografiska och juridiska förhållanden vore konstanta. Ökar omsättningstiden innebär det att värdet av avgiftsflödet ökar och vice versa.

AP-fondernas tillgångar värderas till så kallat verkligt värde. Med det avses att tillgångarna i första hand värderas till den senaste betalkursen under årets sista handelsdag, i andra hand till den senaste köpkursen.

Så beräknas inkomstpensionens skulder

Inkomstpensionsskulden till personer som inte börjat ta ut ålderspension värderas till summan av alla försäkrades pensionsbehållningar. Inkomster intjänade det år redovisningen avser har inte hunnit fastställas när redovisningen görs. Till summan av de försäkrades pensionsbehållningar läggs därför en uppskattning av den pensionsrätt för inkomstpension som tjänats in samma år som redovisningen avser. Detta belopp utgör ungefär tre procent av den totala pensionsskulden. Skillnaden mellan skattad och fastställd pensionsrätt avräknas i följande årsredovisning.⁵

Pensionsskulden till pensionerade beräknas genom att multiplicera beviljade pensioner (årsbelopp) med det antal år som beloppet förväntas betalas ut. Antalet år diskonteras för att beakta att indexeringen av utbetalda belopp sker med ökningen i inkomstindex eller balansindex med ett avdrag på 1,6 procentenheter.⁶ Förväntat antal år med utbetalningar beräknas med utgångspunkt från mätningar av hur länge pensionsbeloppen i Pensionsmyndighetens register betalas ut, så kallade ekonomiska delningstal.⁷ I de ekonomiska delningstalen beaktas eventuella samband mellan pensionsbeloppens storlek och hur länge de betalas ut. Ett genomsnitt av de tre senaste årens ekonomiska delningstal används vid beräkningen av pensionsskulden. För mer detaljer se rapporten "VER 2016-390 Utbetalningsålder och ekonomiska delningstal". Under de år som det har fastställts ett balansindex multipliceras pensionsskulden till pensionerade med det dämpade balanstal som fastställts för år $t + 1$.

Sedan 2018 går det inte längre att tjäna in någon tilläggspension. Tilläggspensionsskulden till dem som ännu inte börjat ta ut ålderspension kan därmed beräknas utan antaganden om framtida ekonomisk och

demografisk utveckling. Skulden värderas sedan 2019 som om den tilläggspension som ännu inte tagits ut hade börjat tas ut i december det aktuella årsredovisningsåret. Skulden beräknas genom att räkna fram ett tilläggspensionsbelopp för varje individ, med hänsyn taget till ålder, som sedan multipliceras med det antal år som beloppet förväntas betalas ut (ekonomiska delningstal).

Värdering av premiepensionens tillgångar och skulder

Tillgångarna i premiepensionssystemet värderas till verkligt värde eller upplupet anskaffningsvärde. Tillgångar som placerats i fondförsäkring eller traditionell försäkring värderas enligt vissa bestämmelser i Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2019:23) om årsredovisning i försäkringsföretag och tjänstepensionsföretag. Tillgångar som värderas till verkligt värde värderas till balansdagens kurs under årets sista handelsdag. Tillgångar i form av inbetalda pensionsavgifter som ännu inte omvandlats till pensionsrätter värderas till upplupet anskaffningsvärde vilket innebär att skillnaden mellan anskaffningsvärde och inlösenpris periodiseras såsom ränteintäkt under resterande löptid.

Tillfällig förvaltning utgörs av pensionsavgifter som betalas in successivt under intjänandeåret och överförs till premiepensionssystemet när årets pensionsrätt har fastställts. Tillgångarna i den tillfälliga förvaltningen värderas till upplupet anskaffningsvärde.

Tillgångarna i fondförsäkring utgörs av placeringar i fonder och värderas till verkligt värde, där värdet avser inlösenpris för fondandelarna. Pensionsskulden i fondförsäkring utgörs av fondförsäkringstillgångarna och likvida medel som ännu inte omvandlats till fondandelar.

Tillgångarna i traditionell försäkring är placerade i räntebärande tillgångar, aktiefonder samt i onoterade fastighetsaktier och tillgångarna värderas till verkligt värde. Den första investeringen i onoterade fastighetsaktier gjordes under 2021.

Pensionsskulden för den traditionella försäkringen bestäms för varje försäkring som kapitalvärdet av återstående garanterade utbetalningar. Värdet beräknas med antaganden om framtida avkastning, livslängd och driftskostnader. Avkastningen utgörs av en sammanvägning av marknadsräntan på statsobligationer och säkerställda bolåneobligationer med olika löptid. Marknadsräntan väljs med utgångspunkt från löptiden på garanterade utbetalningar. Marknadsvärdering av skulden innebär att livförsäkringsavsättningen påverkas av ränteförändringar. Inbetalda premier redovisas som engångspremier och höjer det garanterade beloppet. Antaganden om livslängder baseras på SCB:s befolkningsprognos från 2021, där dödligheten för kvinnor minskats med 10 procent för att bättre passa den i Pensionsmyndighetens bestånd observerade dödligheten. Driftskostnaden antas vara 0,07 procent av försäkringskapitalet. Detta sammantaget innebär att garanterade åtaganden i traditionell försäkring har värderats aktsamt enligt vedertagna aktuariella metoder.

Fotnoter

1. Garantipensionen och inkomstpensionstillägget, som är en del av den allmänna pensionen, är inte inkomstgrundad utan belastar statens budget. Garantipensionen och inkomstpensionstillägget ingår därför inte i redovisningen.
2. Redovisningen av inkomstpensionssystemets finansiella ställning i Pensionsmyndighetens årsredovisning 2022 baserades på preliminära uppgifter avseende AP-fondernas verksamhet.
3. Det sätt på vilket omsättningstiden beräknas innebär ett underförstått antagande om att den förvärvsaktiva befolkningens storlek kommer att vara konstant. Om befolkningen minskar finns därför en risk att redovisningen (något) överskattar systemets tillgångar i förhållande till dess skulder. Det är dock rimligt att utgå från att befolkningsminskningen vid någon tidpunkt upphör. Vid ett sådant förlopp kommer underskattningen, och det eventuella underskottet i buffertfonden som den medfört, att vara tillfällig. Buffertfonden kommer på sikt att återgå till en nivå om minst noll kronor.
4. Hur omsättningstiden räknas beskrivs av [formel B.3.1 i bilaga B](#).
5. Se [not 14, tabell 6.21 A](#).
6. Omräkningen av inkomstpension sker med kvoten mellan det nya och gamla inkomstindexet dividerat med 1,016. De år balanseringen är aktiverad ersätts inkomstindex med balansindex.
7. Se [formel B.7.6 i bilaga B](#).

4. Balanstalet

Balanstalet visar inkomstpensionssystemets finansiella styrka

Balanstalet är ett centralt mått på inkomstpensionens finansiella ställning. Det används som en del i inkomstpensionssystemets indexeringsmekanism för att säkerställa systemets finansiella stabilitet. Balanstalet beräknas som förhållandet mellan inkomstpensionssystemets tillgångar och skulder.¹

Om balanstalet är över 1 är tillgångarna större än skulderna och inkomstpensionssystemet är i balans. Om talet är under 1 är systemet i obalans. Balanstalet kommer då att användas så att den årliga indexeringen blir mindre än annars till dess att systemet åter är i balans.

Inkomstpensionssystemet har en skuld till pensionssparare och till pensionärer. Skulden till pensionssparare ökar med intjänade pensionsrätter, och skulden till pensionärer minskar med pensionsutbetalningarna. Båda skulderna förändras med inkomstindex (eller balansindex under en balanseringsperiod).

Tillgångarna består av AP-fondernas (buffertfondens) tillgångar, och den så kallade avgiftstillgången. Avgiftstillgången representerar systemets framtida intäkter (avgiftsinkomster) i analogi med pensionsskulden som representerar systemets framtida utgifter.

Avgiftstillgången och pensionsskulden är relaterade till varandra eftersom avgifter som betalas in till systemet omvandlas till pensionsrätter. Något förenklat kan sägas att pensionsskulden är lika stor som de ackumulerade avgiftsinkomsterna under den senaste omsättningsperioden (ungefär 30 år).

När avgiftsinkomsterna är stabila över tid, blir avgiftstillgången och pensionsskulden lika stora. I praktiken hinner aldrig en sådan jämvikt uppstå, exempelvis eftersom årskullarnas storlek varierar. Det är således förväntat att avgiftstillgång och pensionsskuld storleksmässigt går om varandra i cykler.

Anledningen till att vi inte observerar detta mönster i data (figur 4.1 visar att avgiftstillgången konsekvent har varit lägre än pensionsskulden sedan pensionssystemets grundande) är att dagens pensionssystem har ärvt skulder och tillgångar från ett tidigare pensionssystem.

ATP-rättigheter och inkomstpensionsrätter 1960-1994 motsvarade ett intjänande om c:a 18,5 procent av den pensionsgrundande inkomsten, medan avgiften som finansierar dessa pensioner är endast 16 procent sedan år 1998.

En principiell skillnad mellan tillgångsposten och skuldposten, är att pensionsskulden i huvudsak kan betraktas som känd, eftersom den är kopplad till inbetalningar som redan har ägt rum, medan avgiftstillgången avser värdet av framtida avgiftsinkomster.

Skattningen av avgiftstillgången går till så att avgiftsinkomsterna under räkenskapsåret skalas (multiplieras) med omsättningstiden, där omsättningstiden representerar hur lång tid det i genomsnitt förväntas ta från det att en krona i avgift betalas in till systemet (intjänandeålder), till dess att

den pensionsrätt som avgiften gett upphov till, betalas ut i pension (utbetalningsålder).

Vad påverkar balanstalets utveckling?

På lång sikt har börsutvecklingen stor betydelse för balanstalets utveckling. Om avkastningen på buffertfondernas kapital är högre än tillväxten i genomsnittsinkomst, bidrar fonderna till att stärka balanstalet.

Buffertfonderna svarar för närvarande för 16 procent av inkomstpensionssystemets tillgångar, men i och med att fondernas avkastning är betydligt mer volatil än övriga faktorer, har fonderna större påverkan på förändringen i balanstalet, än vad som motsvarar deras andel av tillgångarna.

Demografin har ännu större betydelse för balanstalet. Balanstalet stiger med ökande befolkning om det leder till fler som har inkomster. Då blir det fler som bidrar till avgiftstillgången än som har byggt upp pensionsskulden. Omvänt leder minskande befolkning, färre med inkomster till fallande balanstal.

Löneökningar ökar avgiftstillgången, men effekten på balanstalet uteblir i stort sett eftersom pensionsskulden indexeras med ungefär samma faktor som avgiftstillgångens relativa ökning. Något konstraintuitivt medför dock löneökningar i allmänhet till att balanstalet minskar något eftersom buffertfondens andel av pensionsskulden minskar vid indexeringen.

Omständigheter som stadigvarande ändrar antalet personer med pensionsgrundande inkomst, exempelvis reformer på arbetsmarknaden, eller ändrade normer och beteenden på arbetsmarknaden, påverkar balanstalet på kort sikt, men inte på lång sikt. På kort sikt påverkas balanstalet eftersom antal personer med pensionsgrundande inkomst påverkar avgiftsinkomsterna, som påverkar avgiftstillgången, som påverkar tillgångarna.

Effekten på balanstalet blir dessutom betydande eftersom avgiftsinkomsterna ett enskilt år används till att beräkna hela avgiftstillgången. Till skillnad mot exemplet ovan med löneökningar, kommer inte tillgångsändringen att tas ut av indexeringen, d.v.s. av en motsvarande ändring av pensionsskulden.

På lång sikt, däremot, kommer effekten på balanstalet av ändrade avgiftsinkomster att tas ut av pensionsskulden, eftersom kvoten mellan avgiftstillgång och pensionsskuld gradvis återgår till 1.

Om antalet personer med pensionsgrundande inkomst varierar, t.ex. som resultat av svängningar i konjunkturen, kommer balanstalet att följa konjunkturens svängningar. Genom att personer som är arbetslösa också intjänar pensionsrätt dämpas dock balanstalets konjunkturkänslighet.

Balanstalet 2024

Balanstalet för 2024 har beräknats till 1,1295 och stiger för femte året i följd. Uppdelat på de två tillgångsslagen täcker avgiftstillgången 95 procent, och buffertfonden 18 procent, av pensionsskulden. Sammanlagt utgör tillgångarna 113 procent av skulderna.

Balanstalet för 2024 är beräknad med värden för inkomstpensionssystemets tillgångar och skulder vid utgången av 2022. Under året har fondtillgångarna minskat (-8,9 procent), vilket ger ett negativt bidrag till balanstalet. Anledningen till att balanstalet har stigit ändå, är att avgiftstillgången har ökat (+7,8 procent) mer än pensionsskulderna (+4,0 procent).

Effekter på balansräkning och balanstal av olika alternativ

För att illustrera några möjliga händelseförlopp genomförs ett antal stresstester av en förenklad balansräkning och balanstal. De illustrerade förloppen ska enbart ses som exempel.

- Alternativ 1: Börskrasch. AP-fonderna minskar i värde med 20 procent, istället för utfallet som var minus 8,9 procent.
- Alternativ 2: Oförändrat antal sysselsatta där avgiftsinkomsten endast ökar med löneökningarna. Avgiftsinkomstökningen har satts till 4 procent, istället för utfallet som var 8,2 procent.
- Alternativ 3: Pensionsgas. För att bibehålla köpkraften efter årets starka inflation ökas pensioner och pensionsbehållningar med cirka 10 procent, istället för utfallet som var cirka 4 procent.

Tabell 4.1 Förenklad resultat- och balansräkning

	2022	Förändring, alternativ 1	Förändring, alternativ 2	Förändring, alternativ 3
Förändring av fondtillgångar				
Pensionsavgifter	327 287	0	-12 814	0
Pensionsutbetalningar	-345 035	0	0	-19 664
Avkastning på fonderat kapital ^a	-160 514	-242 420	0	0
Summa	-178 262	-242 420	-12 814	-19 664
Förändring av avgiftstillgång				
Värdet av förändring i avgiftsinkomst	755 447	0	-388 623	0
Värdet av förändring i omsättningstid	-35 925	0	731	0
Summa	719 522	0	-387 892	0
Förändring av pensionsskuld				
Nya pensionsrätter	-336 306	0	12 814	0
Pensionsutbetalningar	345 034	0	0	19 662
Indexering	-402 799	0	0	-596 300
Övrigt	-795	0	0	0
Värdet av förändringen i livslängd	-1 923	0	0	0
Summa	-396 789	0	12 814	-576 638
Årets resultat	144 471	-242 420	-387 892	-596 302
Tillgångar				
Fondtillgångar	1 825 812	-242 417	-12 811	-19 662
Avgiftstillgångar	9 907 383	0	-387 892	0
Summa Tillgångar	11 733 195	-242 417	-400 703	-19 662
Skulder och resultat				
Utgående balanserat resultat	1 345 418	-242 420	-387 892	-596 302
Pensionsskuld	10 387 779	0	0	576 639
Summa Skulder och resultat	11 733 197	-242 420	-387 892	-19 664
Balanstal	1,1295	-0,0233	-0,0386	-0,0612

a. Med avdrag för administrationskostnader (som antas vara lika stort i alternativet med lägre fondavkastning).

I det första alternativet stressas avkastningen i fondtillgångarna. Balanstalet minskar från 1,1295 till 1,1062, vilket innebär att inkomstpensionssystemet fortsatt skulle ha haft god marginal till balansering, även efter ett kursfall på 20 procent. Med nuvarande diskrepans mellan avgiftstillgång och pensionsskuld måste buffertfonden vara minst 480 miljarder kronor för att inkomstpensionssystemet inte ska hamna i balansering. Det skulle ha skett om fondtillgångarna hade minskat med 76 procent.

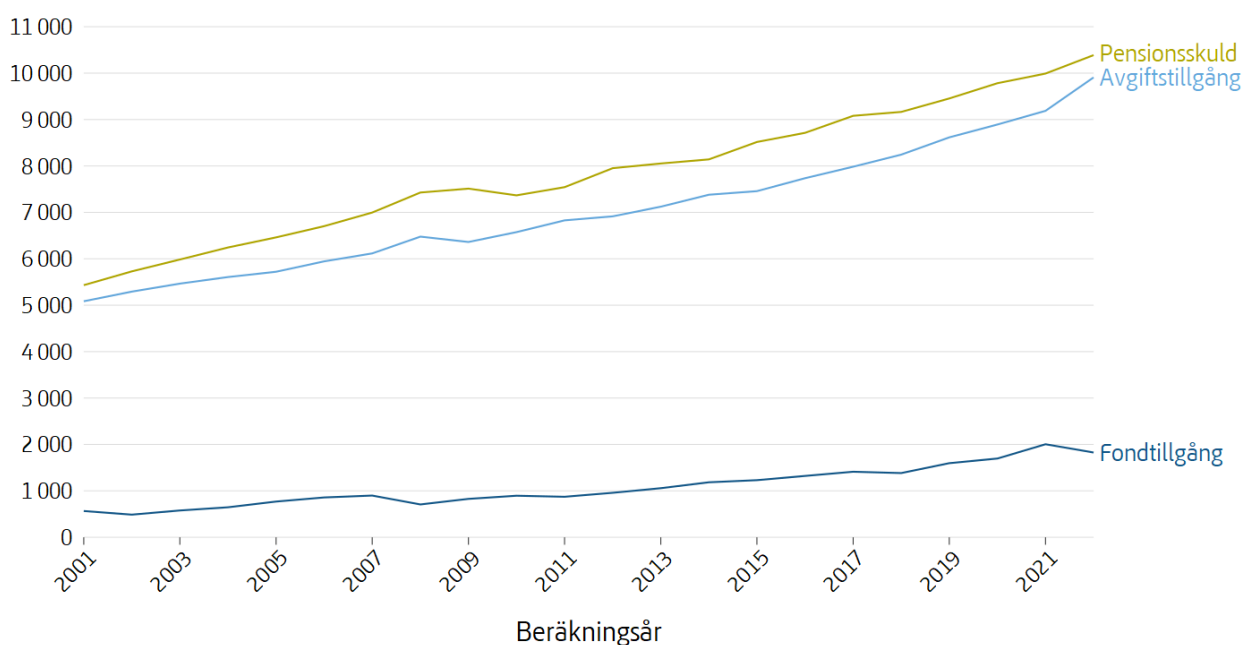
Det andra alternativet stressar den andra tillgången, avgiftstillgången. Balanstalet minskar från 1,1295 till 1,0909. Under året har arbetsmarknaden förstärkts såtillvida att 4 procent fler personer fick lön under 2022 jämfört med 2021. Detta exempel visar hur balanstalet hade utvecklats, om denna utveckling på arbetsmarknaden inte hade skett.

Det tredje alternativet stressar skulderna. Balanstalet minskar från 1,1295 till 1,0683. Vid en så kallad pensionsgas utdelas pensionsrätter som inte har föregåtts av en inbetald avgift. I detta exempel skulle skulderna öka med nästan 600 miljarder kronor. Avgiftstillgång och pensionssskuld skulle inte längre förväntas vara lika stora. Istället skulle de utdelade pensionsrätterna, och värdet av de höjda pensionerna, betraktas som ett kapitalkrav på buffertfonden som måste upprätthållas för en positiv balansräkning. Under tidsspannet av en livstid skulle skulden betas av i takt med att de höjda pensionerna, från de utställda pensionsrätterna, betalades ut.

Balanstalets historiska utveckling

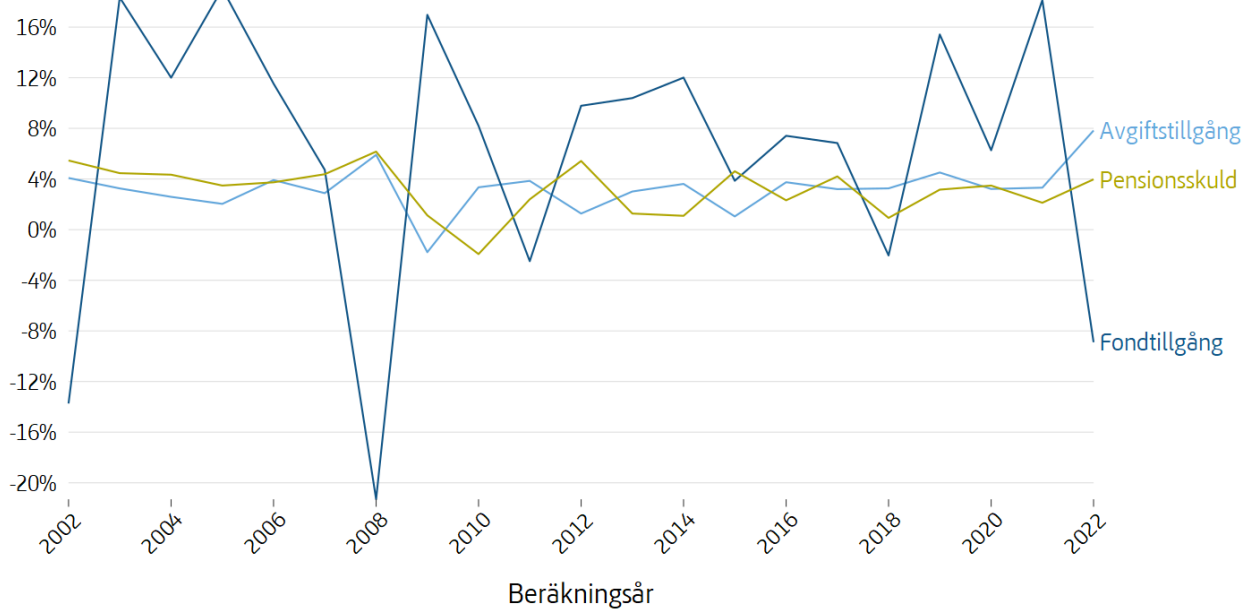
Avgiftstillgången har historiskt sett haft den mest stabila utvecklingen och i snitt ökat med 3,2 procent varje år med en standardavvikelse på 1,8 procent. Pensionssskulden har även den utvecklats stabilt, i snitt har den ökat med 3,2 procent årligen med en standardavvikelse på 1,9 procent. Fondtillgångarnas utveckling har varit störst men också mest volatil med en snittökning på 6,3 procent och en standardavvikelse på 10,8 procent. Den högre genomsnittliga ökningen medför att buffertfonden med tiden utgör en större andel av de totala tillgångarna och påverkar därför balanstalet mer med tiden.

Figur 4.1 Värdet av tillgångar och pensionssskulden per år, miljarder kronor

Utvecklingen av tillgångarnas och skuldens storlek. Över lång tid utvecklas samtliga nästan linjärt, bortsett från åren efter finanskrisen 2008.

Figur 4.2 Årlig procentuell förändring av tillgångar och pensionseskuld

Avgiftstillgången och pensionseskulden, som främst är knutna till demografin och konjunkturen, utvecklas relativt stabilt mellan åren. Fondtillgången, vars värde bestäms av utvecklingen på kapitalmarknaden, har betydligt större årliga variationer.

Fotnoter

1. Detaljer finns i [appendix B Matematisk beskrivning av balanstalet](#).

5. Administrations- och kapitalförvaltningskostnader

Pensionssystemet är ett slutet system och kostnaderna tas ut som avgifter på de försäkrade. Avgifterna tas från pensionskapitalet och påverkar därmed den framtida pensionen. Kostnadernas storlek kan till en del påverkas av de ansvariga myndigheterna. Inom premiepensionen beror dock kostnaden även på spararens egna fondval.

I det här avsnittet sammanställs de brutto¹- och nettoredovisade kostnaderna² samt även sådana transaktionskostnader som AP-fonderna och Pensionsmyndigheten endast delvis kan fånga. Syftet är att ge en så fullständig bild av ålderspensionssystemets totala kostnader som möjligt. Viktigt att ha i åtanke är att fondernas nettoförvaltningskostnader samt transaktionskostnader redan har påverkat fondernas värdeutveckling negativt.

Total kostnadsredovisning

Den sammanlagda kostnaden för pensionssystemets administration och kapitalförvaltning samt övriga avgifter uppgår till nästan 7,0 miljarder kronor, varav 2,1 miljarder kronor redovisas i pensionssystemets resultaträkning. De 2,1 miljard kronorna är summan av försäkringsadministration (cirka 1 miljard) och AP-fondernas rörelsekostnader (omkring 1,1 miljarder), se [tabell 5.1](#). Resterande kostnader är kapitalförvaltningskostnader.

Inkomstpensionens kostnader

För inkomstpensionen uppgick kostnaderna som redovisas i resultaträkningen för 2022 till 2 119 miljoner kronor, där 1 007 miljoner kommer från försäkringsadministration och 1 070 miljoner kommer från AP-fondernas rörelsekostnader. Utöver dessa rörelsekostnader hade AP-fonderna fasta förvaltningsarvoden om 487 miljoner kronor. Summan av redovisade kapitalförvaltningskostnader, som framgår i AP-fondernas resultaträkningar, uppgick till 1 557 miljoner kronor. Prestationsbaserade arvoden och transaktionskostnader, som till exempel courtage, redovisas inte som direkta kostnader hos AP-fonderna utan påverkar i stället avkastningen negativt. De prestationsbaserade arvoden är inte en vanlig förvaltningskostnad utan ett sätt för AP-fonderna att dela risk och avkastning med sina externa förvaltare. Totalt betalade AP-fonderna 377 miljoner i prestationsbaserade arvoden och 233 miljoner kronor i courtage och andra transaktionskostnader. När dessa kostnader och avgifter inkluderas blir summan av kostnaderna totalt för inkomstpensionen 3 174 miljoner kronor.

Premiepensionens kostnader

Den totala kostnaden för premiepensionens försäkringsadministration uppgår till 529 miljoner kronor, se posten Summa försäkringsadministration i [tabell 5.1](#)³.

För premiepensionssystemets del avser posten Förvaltningsarvoden både de fasta och prestationsbaserade avgifter som premiepensionsfonderna, inklusive 7:e AP-fonden, tar ut efter att rabatter återförts till

premiepensionsspararna. Brutto beräknas premiepensionsfondernas förvaltningsarvode till 8 753 miljoner kronor. Av denna bruttoavgift beräknas återbetalningen från fonderna till totalt 6 291 miljoner kronor i rabatt. Avgifterna kan då nettosummeras till 2 462 miljoner kronor⁴. Under 2021 infördes en ny strängare rabattmodell jämfört med år 2020. Den nya rabattmodellen innebär bland annat att för aktiefonder är den maximala nettoavgiften 0,68 procent, för räntefonder är den 0,35 procent och för bland- och generationsfonder är den 0,44 procent. År 2020 var maximala nettoavgiften 0,89 procent för aktiefonder, 0,42 procent för räntefonder och 0,62 procent för bland- och generationsfonder.

Utöver de 2 462 miljonerna i fasta förvaltningsarvoden finns transaktionskostnader. Transaktionskostnaderna består främst av det courtage som fonderna erlägger som en del av köp-/säljlikviden när fonderna handlar värdepapper. Från och med 2020 baseras denna siffra på faktiska siffror som fondbolagen inrapporterat och uppskattas 2022 till 343 miljoner kronor. Totalt rapporterade cirka 264 fonder sina transaktionskostnader, vilka representerar cirka 90 procent av det totala kapitalet.

Tabell 5.1 Ålderspensionssystemets totala kostnader och avgifter

miljoner kronor

	Inkomstpension	Premiepension	Summa
Försäkringsadministration			
Pensionsadministration ^a	576	462	1 038
Ersättning till andra myndigheter	431	67	498
Summa Försäkringsadministration	1 007	529	1 536
Kapitalförvaltningskostnader och avgifter			
AP-fondernas rörelsekostnader (bruttoredoisade)	1 070		1 070
Förvaltningsarvoden			
Fasta förvaltningsarvoden (nettoredoisade)	487		487
Prestationsbaserade arvoden ^b	377		377
Summa Förvaltningsarvoden	864	2 462	3 326
Transaktionskostnader ^c	233	343	576
Summa Kapitalförvaltningskostnader och avgifter	2 167	2 805	4 972
Summa	3 174	3 334	6 865

a. Beloppet för inkomstpension avser faktisk kostnad medan beloppet i not 4 i kapitel 8 avser beslutad administrationskostnadsersättning från AP-fonden.

b. Detta är avgifter som AP-fonderna endast betalar om en viss förvaltare lyckats uppnå ett visst överenskommet resultat.

c. Med transaktionskostnader avses här courtage och clearingavgifter som tas ut på aktie- och derivatmarknaden. Dessa avgifter läggs direkt på transaktionen och påverkar fondernas avkastning negativt. Ränte- och valutatransaktioner betalas genom skillnaden mellan köp- och säljkurs och redovisas inte som en separat avgift. Beräkningen av premiepensionens transaktionskostnader baseras nu på cirka 264 fonders inrapporterade kostnader.

Kostnadernas utveckling

Nedan i [tabell 5.2](#) och [tabell 5.3](#) visas kostnadsposterna för de senaste fem åren och redovisas i miljoner kronor. [Figurerna 5.1–5.4](#) avser kronor per antal försäkrade för respektive år. Kostnaderna för 2022 fördelas således på nästan 8,8 miljoner personer som hade ett pensionskonto, inklusive pensionärer). [Figurerna](#) avser perioden 2001-2022.

Tabell 5.2 Inkomstpensionens kostnader

miljoner kronor

	2018	2019	2020	2021	2022
Försäkringsadministration					
Pensionsadministration ^a	428	411	459	483	576
Ersättning till andra myndigheter	421	406	441	460	431
Summa Försäkringsadministration	849	817	900	943	1 007
Kapitalförvaltningskostnader och avgifter					
AP-fondernas rörelsekostnader (bruttoredoisade)	956	1 016	1 018	1 055	1 070
Förvaltningsarvoden					
Fasta förvaltningsarvoden (nettoredoisade)	760	753	617	569	487
Prestationsbaserade arvoden ^b	331	406	625	451	377
Summa Förvaltningsarvoden	1 091	1 159	1 242	1 020	864
Transaktionskostnader	244	203	269	257	233
Summa Kapitalförvaltningskostnader och avgifter	2 291	2 378	2 529	2 332	2 167
Summa	3 140	3 195	3 429	3 290	3 174

a. Beloppet för inkomstpension avser faktisk kostnad medan beloppet i [not 4 i kapitel 6](#) avser beslutad administrationskostnadsersättning från AP-fonden.

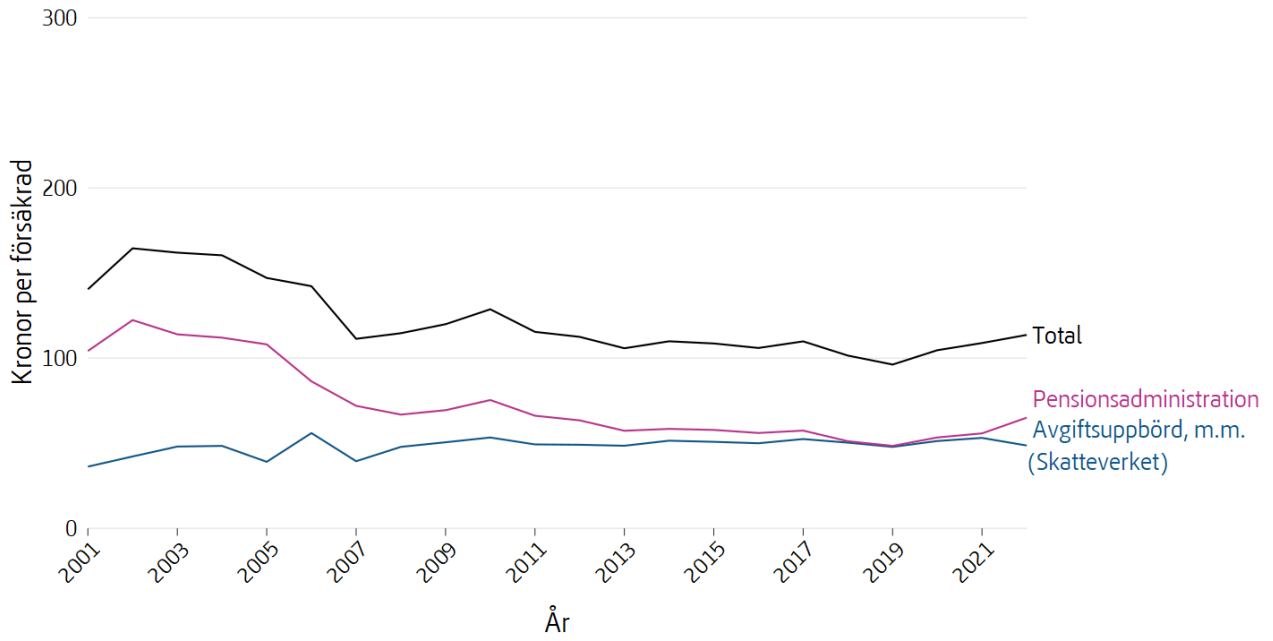
b. Viss justering av 2018 års arvoden.

Tabell 5.3 Premiépensionens kostnader

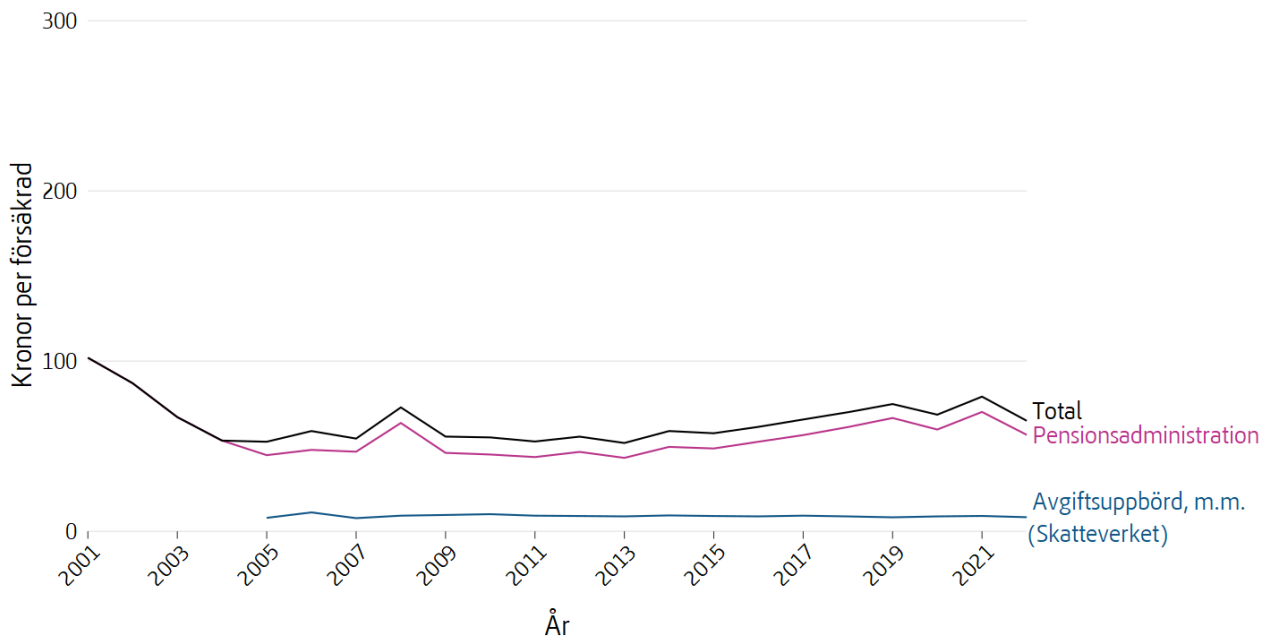
miljoner kronor

	2018	2019	2020	2021	2022
Försäkringsadministration					
Pensionsadministration	463	515	472	561	462
Ersättning till andra myndigheter	66	63	69	72	67
Amortering och ränta uppbyggnadslån	325	0	0	0	0
Summa Försäkringsadministration	854	578	541	633	529
Kapitalförvaltningskostnader och avgifter					
Förvaltningsarvoden (nettoredoisade)	2 279	2 500	2 544	2 382	2 462
Transaktionskostnader	551	646	491	388	343
Summa Kapitalförvaltningskostnader och avgifter	2 830	3 146	3 035	2 770	2 805
Summa	3 684	3 724	3 576	3 403	3 334

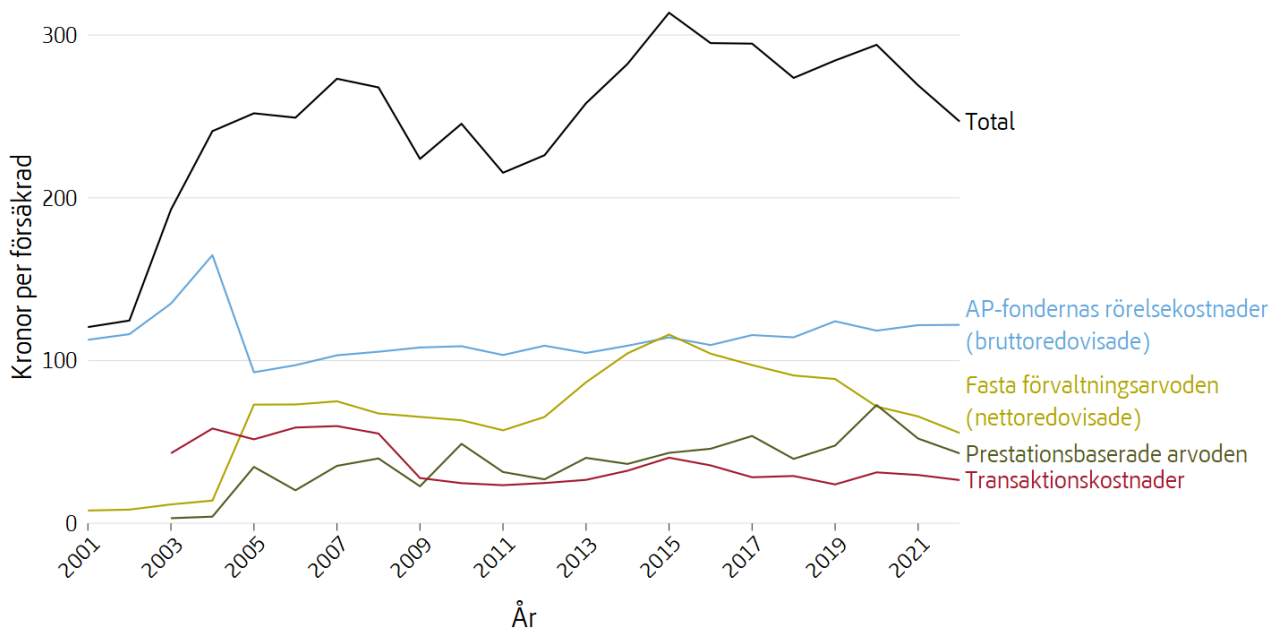
Figur 5.1 Försäkringsadministration inkomstpension

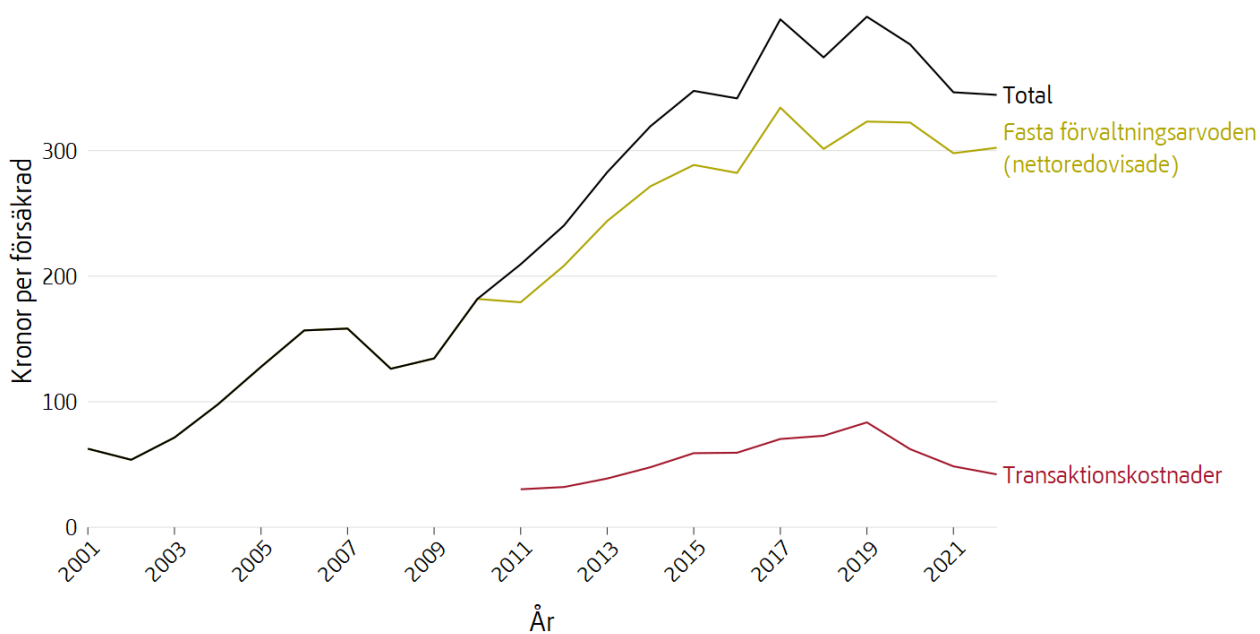
Figur 5.2 Försäkringsadministration premiepension

Figur 5.3 Kapitalförvaltningskostnader och avgifter inkomstpension

Figur 5.4 Kapitalförvaltningskostnader och avgifter premiepension

Av [tabell 5.2](#) framgår att inkomstpensionens totala kostnader varit någorlunda konstanta under de senaste fem åren. [Tabell 5.4](#) visar det genomsnittliga kapitalet under perioden 2015-2022. Med snittet avses värdet 31/12 för innevarande år och värdet 31/12 föregående år. I [tabell 5.5](#) framgår en gradvis minskning av kapitalförvaltningskostnaderna i relation till totalt förvalt kapital.

Premiepensionens kapitalförvaltningskostnader och avgifter ökade på totalen från år 2021 till år 2022, däremot minskade den genomsnittliga kostnaden per försäkrad. Utvecklingen av kapitalförvaltningskostnader och

avgifter beror på att genomsnittligt förvaltad kapital har ökat och att kapitalförvaltningskostnaderna tas ut i procent av förvaltad kapital. Transaktionskostnaderna minskade under år 2022 jämfört med år 2021.

I procent av kapitalet så har premiepensionens kostnader minskat de senaste fem åren. Rabattmodellen inom premiepensionssystemet är progressiv, vilket innebär att högre förvaltad kapital automatiskt ger en högre procentuell rabatt och därmed lägre avgifter i procent. Kostnaden är på årsbasis och uppskattas utifrån kostnaden under kvartal 1–3.

Inom försäkringsadministrationen finns flera kostnadsposter som är gemensamma för inkomst- och premiepensionen. Som exempel kan nämnas framställning och distribution av orange kuvert och Skatteverkets kostnadsersättning för avgiftsuppbörd med mera. Sådana kostnader fördelas på respektive försäkringsgren i förhållande till andel försäkrade, avgiftsandel eller annan fördelningsnyckel.

Kapitalförvaltningskostnaderna i förhållande till förvaltad pensionskapital

År 2022 var rörelse- och förvaltningskostnaderna totalt för Första–Fjärde AP-fonden och Sjätte AP-fonden cirka 0,09 procent av fondernas genomsnittligt förvaltad kapital. AP-fondernas prestationsbaserade arvoden uppgick till 0,02 procent, och transaktionskostnader uppgick till 0,01 procent av förvaltad kapital. Kapitalförvaltningskostnaderna och avgifter uppgick därmed till totalt 0,13 procent av förvaltad kapital.

Redovisade kapitalförvaltningskostnader för fonderna inom premiepensionssystemet uppgick efter rabatt till 0,13 procent, därtill uppskattas fondernas transaktionskostnader till 0,02 procent och summan av kapitalförvaltningskostnader och avgifter således till 0,14 procent av förvaltad kapital.

Kostnadsskillnaderna i procent mellan inkomstpensionens fonderade medel och premiepensionsfonderna förklaras dels av skalfördelar inom Första–Fjärde AP-fonden och dels av att dessa fonder har investerat omkring 35 procent av sitt kapital i obligationer eller liknande tillgångar med, i förhållande till aktier, låga förvaltningskostnader. Inom premiepensionssystemet är cirka 10 procent av tillgångarna investerade i denna typ av tillgångar.

Tabell 5.4 Genomsnittligt förvaltad kapital

miljarder kronor

	2015	2016	2017	2018
Inkomstpension	1 207	1 276	1 367	1 398
Premiepension	829	854	1 030	1 161
	2019	2020	2021	2022
Inkomstpension	1 490	1 646	1 850	1 855
Premiepension	1 280	1 518	1 820	1 944

Tabell 5.5 Kapitalförvaltningskostnaderna i förhållande till förvaltad kapital

procent

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Inkomstpension						
Redovisade kapitalförvaltningskostnader						
AP-fondernas rörelsekostnader (bruttoredoisade)	0,07	0,07	0,07	0,06	0,06	0,06
Fasta förvaltningsarvoden (nettoredoisade)	0,06	0,05	0,05	0,04	0,03	0,03
Summa Redovisade kapitalförvaltningskostnader	0,13	0,12	0,12	0,10	0,09	0,08
Prestationsbaserade arvoden	0,03	0,02	0,03	0,04	0,02	0,02
Transaktionskostnader	0,02	0,02	0,01	0,02	0,01	0,01
Summa Inkomstpension	0,18	0,16	0,16	0,15	0,13	0,11
Premiepension						
Redovisade kapitalförvaltningskostnader						
Fasta förvaltningsarvoden (nettoredoisade)	0,22	0,20	0,18	0,17	0,13	0,13
Summa Redovisade kapitalförvaltningskostnader	0,22	0,20	0,18	0,17	0,13	0,13
Transaktionskostnader	0,05	0,05	0,05	0,03	0,02	0,02
Summa Premiepension	0,27	0,25	0,23	0,20	0,15	0,14

Kostnader för försäkringsadministration i förhållande till pensionsbehållning/kapital

För att täcka AP-fondernas redovisade kostnader för inkomstpensionen görs varje år ett kostnadsavdrag från pensionsbehållningarna. För år 2022 var inkomstpensionens kostnadsavdrag 0,0326 procent. Kostnadsavdraget görs endast fram till det att pension börjar tas ut. De fasta nettoredoisade förvaltningsarvodena på 0,03 procent av förvaltad kapital, de prestationsbaserade arvoden om 0,02 procent eller transaktionskostnaderna om cirka 0,01 procent av förvaltad kapital belastar inte pensionspararna. De nettoredoisade Kostnaderna belastar enbart AP-fonderna.

Avdraget för premiepensionens försäkringsadministrativa kostnader var 2022 i snitt 0,03 procent av premiepensionskapitalet. Maximalt uttagen kostnad i kronor för år 2022 var 100 kronor per kontoinnehavare.

Premiepensionen har precis som inkomstpensionen små periodiska avvikelser mellan den avgift som tas ut och den faktiska kostnaden. Dessa avvikelser korrigeras löpande.

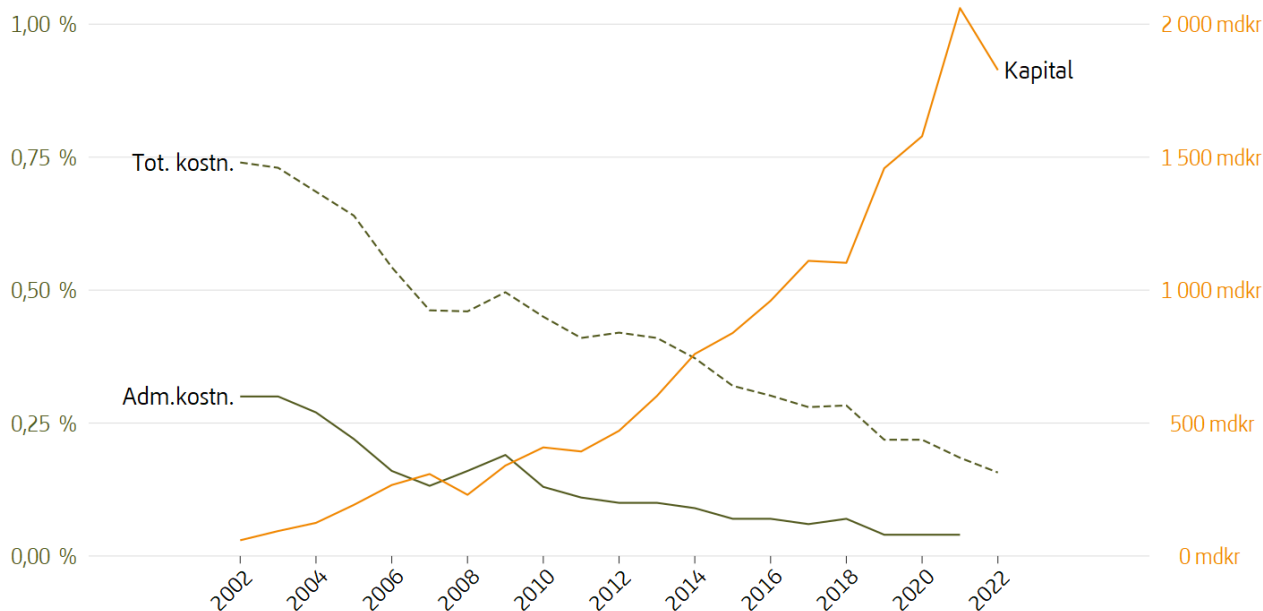
Tabell 5.6 Kostnader försäkringsadministration

procent

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Inkomstpension^a	0,0302	0,0305	0,0310	0,0288	0,0305	0,0332	0,0326
Premiepension	0,07	0,06	0,07	0,04	0,04	0,04	0,03

a. Inkomstpensionens kostnadsavdrag avser även AP-fondernas bruttoredoisade kostnader och kostnadsavdraget görs endast fram till pension börjar att tas ut.

Figur 5.5 Premiepensionens kostnader och kapital

Tot. kostn. Administrations- och kapitalförvaltningskostnader
 Adm.kostn. Administrationskostnad
 Kapital Premiepensionsbehållningen vid årets slut

Vad betyder kostnaderna för pensionens storlek?

Kostnadernas storlek är en viktig faktor för den framtida pensionen. En till synes låg årlig avgift kan minska pensionen med en avsevärd andel eftersom avgiften dras årligen under en lång period. Av de faktorer som påverkar pensionskapitalet är kostnadernas storlek den faktor som de ansvariga myndigheterna har störst möjlighet att påverka. Vissa kostnader för premiepensionen kan även den försäkrade påverka.

Följande förenklade beräkningssätt ger en ganska precis uppfattning om vad en viss kostnadsprocent innebär för den utbetalade pensionens storlek. Den genomsnittliga tid som en inbetalad avgift ligger i inkomstpensionssystemet innan den börjar betalas ut är omkring 20 år.

Om inkomstpensionens kostnader av förvaltad kapital är 0,03 procent, kommer avdraget att minska inkomstpensionen med knappt 1 procent, eller till $(1-0,0003)^{20}$ (ungefär 99 procent) av vad den skulle ha varit utan kostnadsavdrag. Om premiepensionens kostnader är 0,13 procent, kommer avdraget att minska premiepensionen med drygt 4 procent $(1-0,0013)^{33}$ av vad den skulle ha varit utan kostnadsavdrag. Anledningen till att avdraget sker i 33 år är att i premiepensionssystemet sker årligen en omräkning av pensionskapitalet med kostnadsavdraget även under tiden som pensionär. Den förväntade avkastningen är något högre vilket bidrar till en längre omsättningstid. En inte ovanlig fondförvaltningsavgift i Sverige för sparande utanför det allmänna pensionssystemet är omkring 1 procent – ofta högre. En avgift på 1 procent under samma tid som i exemplet ovan skulle innebära att det sparade kapitalet blir 72 procent av vad det skulle ha varit i förhållande till om avgiften varit 0 procent, 28 procent skulle då alltså försvinna i avgifter.

Fotnoter

1. I pensionssystemets resultaträkningar för inkomst- och premiepensionen framgår de kostnader som Pensionsmyndigheten och AP-fonderna redovisar som kostnader i sina egna resultaträkningar, "bruttoredovisade kostnader".
2. De kapitalförvaltningskostnader i AP-fonderna och premiepensionssystemet som nettoredovisas mot intäkt och fondavkastning netto framgår inte av pensionssystemets resultaträkning. Begreppet nettoredovisade kostnader används här för sådana kostnader som i AP-fondernas redovisning består av fasta förvaltningsarvoden och som i premiepensionssystemets redovisning används för nettot av de poster som benämns förvaltningsavgifter och rabatter på förvaltningsavgifter.
3. Tidigare år har det utöver administrationskostnaden även gjorts avbetalning på uppbyggnadskostnaden av premiepensionssystemet, detta uppbyggnadslån slutamorterades 2018.
4. Dessa kostnader är preliminära och baseras på en uppräknig av kostnaderna för kvartal 1–3. I beloppet ingår inte förvaltningsarvode avseende traditionell försäkring på 13,8 miljoner kronor. Denna kostnad nettoredovisas genom att avkastningen på fonderat kapital minskas (se not 17 i kapitel 6).

6. Noter och kommentarer

Not 1 avser både inkomst- och premiepension, not 2–14 avser inkomstpension och not 15–25 avser premiepension. Samtliga belopp anges i miljoner kronor. I några tabeller stämmer inte summan av delposterna med totalen på grund av avrundning.

Noter och kommentarer avseende pensionsavgifter

Not 1 Pensionsavgifter

Inom den allmänna inkomstgrundade pensionen finns flera olika avgifter, se [tabell 6.1](#). Alla avgiftsinkomster går inte till pensionssystemet. Den del av ålderspensionsavgiften som förs till statens budget avser avgifter på inkomstdelar ovanför den högsta inkomst för vilken pensionsrätt tillgodoräknas. Detta tak är före avdrag för allmän pensionsavgift 8,07 inkomstbasbelopp och 7,5 efter sådant avdrag¹. Eftersom dessa avgifter inte motsvaras av någon pensionsrätt är de skatter. Ålderspensionsavgift betalas av arbetsgivare och egenföretagare, den allmänna pensionsavgiften betalas av alla förvärvsaktiva som får pensionsrätt. Dessutom betalas statliga ålderspensionsavgifter från olika anslag i statens budget för pensionsrätt som vissa transfereringar ger upphov till, exempelvis sjukpenning och arbetslöshetsersättning. Staten betalar också en pensionsavgift för så kallade pensionsgrundande belopp för till exempel barnår och studier.

[Tabell 6.1](#) visar pensionsavgifter som bokförts under inkomståret hos Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten. Arbetsgivaravgifter och egenavgifter bokförs hos Försäkringskassan. De avgifter som ska föras till inkomstpensionssystemet överförs till Pensionsmyndigheten och därifrån till AP-fonderna. De avgifter som beräknas motsvara pensionsrätt för premiepension går vidare till Riksgäldskontoret. Allmän pensionsavgift och statliga ålderspensionsavgifter bokförs hos Pensionsmyndigheten innan de överförs till AP-fonderna respektive premiepensionssystemet. Av de avgifter som bokförs ett visst år avser en del året innan eller i vissa fall flera år dessförinnan. Arbetsgivaravgifter, exempelvis, bokförs minst en månad senare än när motsvarande lön betalas ut.

Den allmänna pensionsavgiften förs i sin helhet till AP-fonderna. För arbetsgivaravgifter och egenavgifter sker en preliminär fördelning mellan AP-fonderna, premiepensionssystemet och statens budget. Fördelningen för ett år sker efter procentsatser som Pensionsmyndigheten beräknar och regeringen fastställer. Avsikten är att premiepensionssystemet för ett år ska få avgifter som motsvarar intjänade premiepensionsrätter under året och att staten tilldelas de avgifter som motsvarar förvärvsinkomster över det så kallade avgiftstaket på 8,07 inkomstbasbelopp. Övriga avgifter ska föras till AP-fonderna. De statliga ålderspensionsavgifterna för ett år fördelas på motsvarande sätt mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet enligt fastställda procentsatser.

Tabell 6.1 Pensionsavgifter fördelat efter avgiftsslag, 2022^a

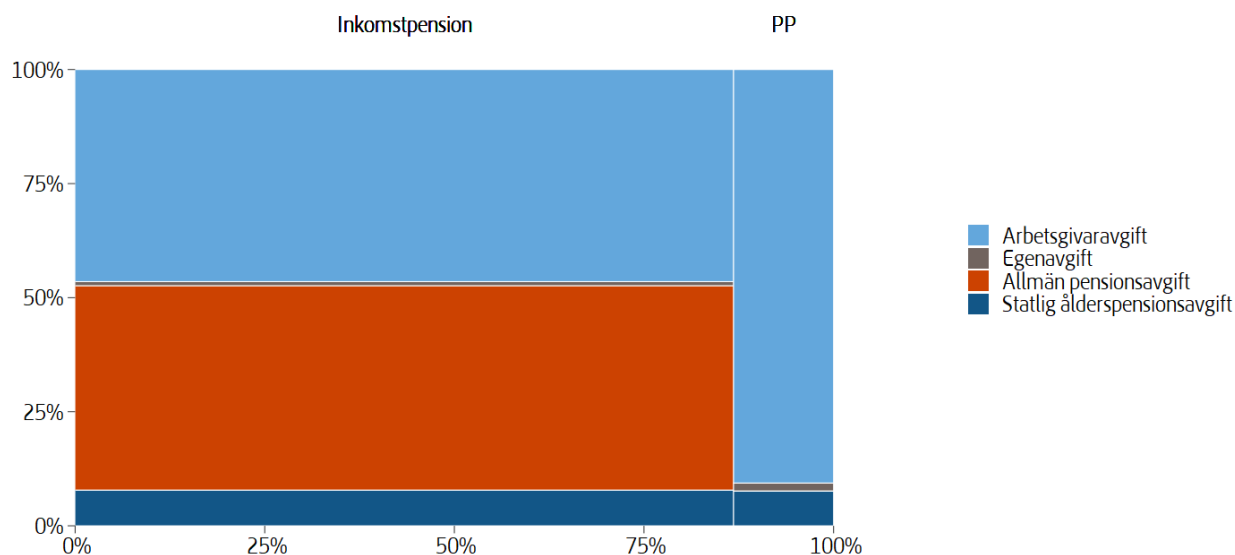
miljoner kronor

	Inkomst- pension	Premie- pension	Statens budget	Summa 2022	Summa 2021
Arbetsgivaravgift	152 219	45 063	22 926	220 208	207 013
Egenavgift	2 917	865	438	4 220	3 983
Allmän pensionsavgift	146 639	0	0	146 639	131 047
Statlig ålderspensionsavgift	25 655	3 800	0	29 455	29 830
Regleringar med mera					
Reglering år 2022 avseende år 2020	418	-162	-256	0	0
Uppbördsförlust, reglering	-299	0	0	-299	-319
Anpassning till AP-fondernas redovisning och till premiepensionssystemet	-262	1 020	0	758	458
Summa Regleringar med mera	-143	858	-256	459	139
Summa	327 287	50 586	23 108	400 981	372 012

a. Avgifter som influtit till Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten under 2022 och förts vidare till AP-fonderna, premiepensionssystemet respektive statsbudgeten.

För att säkerställa att premiepensionssystemet för ett visst år har tillförts avgifter som motsvarar intjänad premiepensionsrätt och att statens budget tillförts avgifterna på inkomstdelar över avgiftstaket görs en avstämning två år senare. Regleringar görs mellan statens budget, premie- och inkomstpensionssystemet (AP-fonderna). Regleringarna innebär att avgiftsmedel omfördelas mellan premiepensionssystemet, statens budget och AP-fonderna så att de två förstnämnda får rätt belopp för avgifter för ett år och AP-fonderna får resten. Det görs också regleringar mellan pensionssystemet och de olika anslagen i statens budget som belastas med statliga ålderspensionsavgifter för att säkerställa att de olika anslagen betalar rätt belopp i statliga ålderspensionsavgifter. De regleringarna görs tre år efter det år de avser.

Figur 6.1 Pensionsavgifter

Differensen mellan AP-fondernas redovisning av avgiftsinkomster och Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens redovisning (-262 miljoner kronor) förklaras huvudsakligen av periodiseringskillnader. Differensen mellan redovisade avgiftsinkomster till premiepensionssystemet och Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens redovisning (-1 020 miljoner kronor) förklaras bland annat av att vissa justeringsbelopp ingår i beloppet för premiepensionssystemet (se not 18).

Tabell 6.2 A Pensionsavgifter exklusive regleringar med mera fördelat efter avgiftsunderlag, 2022^a
miljoner kronor

	Arbetsgivar-, egen- och statlig pensionsavgift	Allmän pensionsavgift	Summa
Förvärvsinkomster ^b	224 428	138 004	362 432
Transfereringar, se tabell 6.2 B	12 549	8 635	21 184
Pensionsgrundande belopp, se tabell 6.2 C	16 907	0	16 907
Summa	253 884	146 639	400 523

a. Fördelningen av allmän pensionsavgift på de två typerna av avgiftsunderlag är beräknad, den framgår inte av redovisningssystemen.

b. Inklusive sjuklön och egenföretagarinkomster, exklusive transfereringar.

Den allmänna pensionsavgiften är 7 procent på förvärvsinkomster och pensionsgrundande transfereringar som sjukpenning med mera, men inte för sjuk- och aktivitetsersättning. Den allmänna pensionsavgiften tas endast ut på inkomster upp till avgiftstaket på 8,07 inkomstbasbelopp och för inkomster överstigande deklarationsplikten om 0,423 prisbasbelopp. I samband med taxeringen görs ett avdrag på skatten som motsvarar den allmänna pensionsavgiften. Det innebär i praktiken att staten finansierar avgiften.

Pensionsavgift, som betalas av arbetsgivare och egenföretagare på arbetsinkomster och av staten på nämnda transfereringar, uppgår till 10,21 procent. Statlig pensionsavgift på sjuk- och aktivitetsersättning och på så kallade pensionsgrundande belopp, som inte belastas med allmän pensionsavgift, är 18,5 procent.

Fördelningen i [tabell 6.2 A](#) avser de avgifter som influtit till Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten under 2022.

Tabell 6.2 B Pensionsavgifter som betalats för olika transfereringar, 2022^a

miljoner kronor

	Statlig pensionsavgift	Allmän pensionsavgift	Summa
Sjukpenning	4 040	2 773	6 813
Rehabiliteringspenning	61	42	103
Närståendepenning	17	12	29
Arbetskadeersättningar med mera	150	103	253
Föräldraförsäkring	4 095	2 811	6 906
Vårdbidrag	372	255	627
Arbetslöshetsersättning med mera	3 835	2 633	6 468
Utbildningsbidrag	-30	0	-30
Konstnärsnämnden	8	5	13
Smittbärappenning	1	1	2
Summa	12 549	8 635	21 184

a. Fördelningen av allmän pensionsavgift på de olika typerna av transfereringar är beräknad, den framgår inte av redovisningssystemen.

Tabell 6.2 C Pensionsavgifter som betalats för sjuk- och aktivitetsersättning och pensionsgrundande belopp, 2022

miljoner kronor

Sjuk- och aktivitetsersättning ^a	4 507
Barnår	8 467
Studier ^b	3 808
Plikttjänst	125
Summa	16 907

a. Beloppet avser både avgiften på utbetald pensionsgrundande ersättning och på pensionsgrundande belopp. I båda fallen är avgiften 18,5 procent.

b. En mindre del av beloppet för studier avser pensionsgrundande inkomst.

Noter och kommentarer avseende inkomstpension

Not 2 Pensionsutbetalningar med mera

Tabell 6.3 Tilläggs- och inkomstpensionsutbetalningar och överföringar till de Europeiska gemenskaperna
miljoner kronor

	2021	2022
Pensionsutbetalningar		
Tilläggspension	148 753	143 483
Inkomstpension	182 789	201 551
Summa Pensionsutbetalningar	331 542	345 034
Överföringar till de Europeiska gemenskaperna	3	1
Summa	331 545	345 035

Pensionsutbetalningarna på 345 035 miljoner (331 542 miljoner) kronor minskar pensionsskulden till de pensionerade med motsvarande belopp. Enligt lag (2002:125) om överföring av värdet av pensionsrättigheter till och från de Europeiska gemenskaperna kan värdet av pensionsrättigheter för tjänstemän i de Europeiska gemenskaperna överföras från AP-fonderna och premiepensionssystemet till de Europeiska gemenskapernas tjänstepensionssystem. Under 2022 överfördes 1 miljon kronor från AP-fonderna.

Not 3 Avkastning på fonderat kapital

Tabell 6.4 Avkastningen på fonderat kapital från Första–Fjärde samt Sjätte AP-fonden, 2022^a

miljoner kronor

	Första	Andra	Tredje	Fjärde	Sjätte	*	Summa 2022	Summa 2021
Aktier och andelar								
Erhållna utdelningar	6 537	9 058	6 577	6 322	151	0	28 645	22 868
Resultat noterade och onoterade aktier och andelar, netto	-44 927	-31 921	-34 668	-67 527	3 439	0	-175 604	286 486
Summa Aktier och andelar	-38 390	-22 863	-28 091	-61 205	3 590	0	-146 959	309 354
Obligationer och andra räntebärande tillgångar, netto								
Räntenetto	2 822	3 924	1 860	1 701	28	0	10 335	6 939
Resultat ränte- bärande till- gångar, netto	-16 080	-16 953	-9 870	-8 454	0	0	-51 357	-7 632
Summa Obligationer och andra ränte- bärande till- gångar, netto	-13 258	-13 029	-8 010	-6 753	28	0	-41 022	-693
Övrigt kapital								
Resultat derivat- instrument, netto	-3 748	-4 613	-297	-2 980	0	0	-11 638	1 956
Resultat valutakurs- förändringar, netto	15 755	11 724	7 580	8 856	-2 204	0	41 711	28 754
Provisionskostnader	-27	-201	-119	-140	0	0	-487	-569
Summa Övrigt kapital	11 980	6 910	7 164	5 736	-2 204	0	29 586	30 140
Summa	-39 668	-28 982	-28 937	-62 222	1 414	0	-158 395	338 801

a. Justeringskolumn (*) är inkluderad för att justera för olika avrundningseffekter.

Posten Provisionskostnader består av avgifter som inte är resultatbaserade. Resultatbaserade avgifter, courtage med mera har reducerat avkastningen (se [kapitel 5 Administrations- och kapitalförvaltningskostnader](#)).

Not 4 Administrationskostnader

Tabell 6.5 Administrationskostnader

miljoner kronor

	2021	2022
Kostnader försäkringsadministrationen		
Pensionsmyndigheten	483	576
Skatteförvaltningen med flera ^a	460	431
Summa Kostnader försäkringsadministrationen	943	1 007
Kostnader fondförvaltningen		
Första AP-fonden	231	238
Andra AP-fonden	245	262
Tredje AP-fonden	234	252
Fjärde AP-fonden	247	259
Sjätte AP-fonden	98	104
Summa Kostnader fondförvaltningen	1 055	1 115
Summa	1 998	2 122

a. Inklusiv Kronofogdemyndigheten och Statens servicecenter.

För fonderna redovisas endast interna administrationskostnader. Externa förvaltningskostnader och depåkostnader benämns provisionskostnader och redovisas som en negativ intäkt (se not 3). För samtliga fonder gäller att resultatbaserade avgifter, transaktionskostnader med mera har reducerat avkastningen i not 3 (se kapitel 5 Administrations- och kapitalförvaltningskostnader). Varje fond finansierar sina egna förvaltningskostnader med uttag ur den egna fonden.

Från och med 2021 belastar 100 procent av administrationskostnaderna de försäkrades pensionsbehållningar, se not 11.

Not 5 Värdet av förändringen i avgiftsinkomst

Tabell 6.6 Avgiftsinkomst^a

miljoner kronor

	2021	2022
Förändring av avgiftsinkomst		
Avgiftsinkomst 2022		327 287
Avgiftsinkomst 2021	302 378	302 378
Avgiftsinkomst 2020	295 499	
Summa Förändring av avgiftsinkomst	6 879	24 909
(Omsättningstid 2022 + omsättningstid 2021)/2		x 30,32829
(Omsättningstid 2021 + omsättningstid 2020)/2	x 30,24011	
Värdet av förändring i avgiftsinkomst	208 022	755 447

a. Tid avser år, x avser multiplikation.

Avgiftsinkomsten ökade med 25 miljarder kronor och värdet av förändringen av avgiftsinkomsten uppgår till 755 miljarder kronor. Nedan ges värdet av förändringen av omsättningstiden.

Not 6 Värdet av förändringen i omsättningstid

Tabell 6.7 Omsättningstid^a

miljoner kronor

	2021	2022
Förändring av omsättningstid		
Omsättningstid 2022		30,27124
Omsättningstid 2021	30,38535	30,38535
Omsättningstid 2020	30,09487	
Summa Förändring av omsättningstid	0,29048	-0,11411
(Avgiftsinkomst 2022 + avgiftsinkomst 2021)/2		x 314 833
(Avgiftsinkomst 2021 + avgiftsinkomst 2020)/2	x 289 939	
Värdet av förändring i omsättningstid	86 835	-35 925

a. Tid avser år, x avser multiplikation.

Tabell 6.8 Underlag för beräkning av omsättningstid

	2018	2019	2020	2021	2022
Omsättningstid					
Intjänandeålder	45,76243	45,68355	45,31971	45,56004	
Utbetalningsålder	75,53656	75,77842	75,70506	75,83128	
Omsättningstid	29,77413	30,09487	30,38535	30,27124	
Omsättningstid för avgiftstillgångsberäkning	29,63233	29,77413	30,09487	30,38535	30,27124

Omsättningstiden beräknas som differensen mellan utbetalningsålder och intjänandeålder, för mer detaljer se [bilaga B – Matematisk beskrivning av balanstalet](#). Eftersom intjänandeåldern inte kan beräknas innan alla pensionsrätter fastställts, är det senaste året för vilket omsättningstiden kan beräknas året före redovisningsåret.

Den nedersta raden i [tabell 6.8](#), "Omsättningstid för avgiftstillgångsberäkning", anger vilken omsättningstid som använts vid respektive redovisningsår. Observera dock att det beräknade balanstalet avser årsredovisningsåret + 2 år, det vill säga omsättningstiden på 30,27124 för 2022 används för beräkningen av balanstalet avseende år 2024. I [bilaga B – Matematisk beskrivning av balanstalet](#) redogörs för hur omsättningstiden beräknas.

Not 7 Nya pensionsrätter

Till posten Nya pensionsrätter ingår vissa andra justeringsbelopp som påverkar pensionsskuldens storlek. Innebörden av dessa belopp framgår i följande tabell.

Tabell 6.9 Värdet av nya pensionsrätter^a

miljoner kronor

	2021	2022
Skattad pensionsrätt för inkomstpension	302 378	327 287
Justeringsbelopp, inkomstpension		
Fastställd pensionsrätt för inkomstpension intjänad år <i>t-1</i>	294 485	307 162
Skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad <i>t-1</i>	-295 499	-302 378
Justeringar som påverkat pensionsbehållningarna med mera	-48	-108
Ändring i utbetalade belopp	1 264	3 129
Summa Justeringsbelopp, inkomstpension	202	7 805
Justeringsbelopp, tilläggspension		
Effekt av skillnad mellan antagande avseende år <i>t</i> och skattningen <i>t-1</i> med mera	-200	236
Ändring i utbetalade belopp	494	978
Summa Justeringsbelopp, tilläggspension	294	1 214
Summa	302 874	336 306

a. Tabellen är redovisad efter intjänandeår.

I och med att taxeringen för bokslutsåret inte är slutförd när bokslutet upprättas, kan värdet av intjänad pensionsrätt detta år endast uppskattas. Justeringar som påverkat pensionsbehållningarna avser justeringar, taxeringsförändringar med mera, se [tabell 6.21 A](#) under [not 14](#). Ändring i utbetalade belopp avser förändring i pensionsskulden till pensionerade till följd av andra ändringar i utbetalade belopp än indexering, se [tabell 6.21 C](#) under [not 14](#).

Not 8 Indexering

Tabell 6.10 Indexering, 2022

miljoner kronor

	Aktiva	Pensionerade	Summa
Indexering av pensionsbehållning och pensioner ^a	288 966	154 770	443 736
Förändring av indexering avseende pensionsskuld ^b	-40 937	0	-40 937
Summa	248 029	154 770	402 799

a. Se [Tabell 6.12 A](#)

b. Se [Tabell 6.12.C](#)

Tabell 6.11 Indexering, 2021

miljoner kronor

	Aktiva	Pensionerade	Summa
Indexering av pensionsbehållning och pensioner ^a	247 726	80 931	328 657
Förändring av indexering avseende pensionsskuld ^b	-119 953	0	-119 953
Summa	127 773	80 931	208 704

a. Se [Tabell 6.12 A](#)b. Se [Tabell 6.12.C](#)**Tabell 6.12 A Indexering av pensionsbehållning och pensioner, 2022**

miljoner kronor

	Aktiva	Pensionerade	Summa
Inkomstpension, indexering			
Effekt av inkomstindex	288 681	105 340	394 021
Effekt av balanstal	0	0	0
Summa Inkomstpension, indexering	288 681	105 340	394 021
Tilläggspension, indexering			
Effekt av inkomstindex	285	49 430	49 715
Effekt av balanstal	0	0	0
Summa Tilläggspension, indexering	285	49 430	49 715
Summa	288 966	154 770	443 736

Tabell 6.12 B Indexering av pensionsbehållning och pensioner, 2021

miljoner kronor

	Aktiva	Pensionerade	Summa
Inkomstpension, indexering			
Effekt av inkomstindex	247 535	52 674	300 209
Effekt av balanstal	0	0	0
Summa Inkomstpension, indexering	247 535	52 674	300 209
Tilläggspension, indexering			
Effekt av inkomstindex	191	28 257	28 448
Effekt av balanstal	0	0	0
Summa Tilläggspension, indexering	191	28 257	28 448
Summa	247 726	80 931	328 657

Pensionsskulden ändras med förändringen i inkomstindex när balanseringen i systemet inte är aktiverad. Tidigare när balanseringen var aktiverad, 2010–2017, omräknades pensionsskulden med balansindex. Sedan 2018 förändras skulden således med inkomstindex. Värdet av indexeringen utgår från utgående pensionsskuld 2022.

Tabell 6.12 C Förändring av indexering avseende pensionsskuld, 2022

miljoner kronor

	Aktiva	Pensionerade	Summa
Föregående års skuldaktualisering	245 790	0	245 790
Årets skuldaktualisering	-286 728	0	-286 728
Summa	-40 937	0	-40 937

Tabell 6.12 D Förändring av indexering avseende pensionsskuld, 2021

miljoner kronor

	Aktiva	Pensionerade	Summa
Föregående års skuldaktualisering	125 837	0	125 837
Årets skuldaktualisering	-245 790	0	-245 790
Summa	-119 953	0	-119 953

Not 9 Värdet av förändringen i medellivslängd**Tabell 6.13 Värdet av förändringen i livslängd, 2022**

miljoner kronor

	Aktiva	Pensionerade	Summa
Inkomstpension		2 113	2 113
Tilläggspension	4	-194	-190
Summa	4	1 919	1 923

Tabell 6.14 Värdet av förändringen i livslängd, 2021

miljoner kronor

	Aktiva	Pensionerade	Summa
Inkomstpension		16 021	16 021
Tilläggspension	52	11 099	11 151
Summa	52	27 120	27 172

Den livslängd som här avses är antal år som pensionerna förväntas utbetalas, så kallad ekonomisk livslängd eller ekonomiska delningstal. Hur de ekonomiska delningstalen beräknas beskrivs i [bilaga B, formel B.7.6](#).

Inkomstpensionsskulden till aktiva påverkas inte av livslängdsförändringar. Värdet av förändringen i medellivslängd är skillnaden mellan pensionsskulden beräknad med de ekonomiska delningstal som används det år redovisningen avser och pensionsskulden beräknad med de ekonomiska delningstal som användes föregående år.

Not 10 Uppkomna arvsvinster, fördelade arvsvinster

Tabell 6.15 Uppkomna och fördelade arvsvinster^a

miljoner kronor

	2021	2022
Uppkomna arvsvinster		
61 år eller äldre	5 530	5 540
60 år eller yngre ^b	8 124	8 279
Summa Uppkomna arvsvinster	13 654	13 819
Fördelade arvsvinster		
61 år eller äldre	8 178	8 508
60 år eller yngre	8 078	8 231
Summa Fördelade arvsvinster	16 256	16 739

a. Förändrade åldersgränser för tilldelning av arvsvinster gör att åren inte blir helt jämförbara.

b. Avled året innan, fördelas innevarande år.

Pensionsbehållningar efter personer som avlidit (uppkomna arvsvinster) fördelas till de kvarlevande i samma ålder. Fördelningen görs genom ett procentuellt påslag på pensionsbehållningen med hjälp av en arvsvinstfaktor. Tilldelningen görs enligt två principer; den första avser den yngre gruppen och den andra avser den äldre gruppen. I samband med att den lägsta åldern för uttag av pension höjdes från 61 år till 62 år för år 2020 har åldersgränserna för tilldelning justerats.

Kapital avseende dödsfall som skett upp till och med 60 års ålder fördelas nästkommande år. Vid året för tilldelningen är de som är födda samma år som de avlidna ett år äldre. Arvsvinstfaktorerna bestäms utifrån pensionsbehållningar för avlidna i relation till pensionsbehållningar för de kvarlevande i samma ålder.

Från och med det år en årskull fyller 61 år fördelas inte de faktiskt uppkomna arvsvinsterna utan i stället de arvsvinster som beräknas uppkomma. Arvsvinstfaktorerna beräknas med utgångspunkt från den dödlighet som SCB observerat för en tidigare period. De beräknade arvsvinsterna för de som avled under det 61:e levnadsåret eller senare fördelas samma år.

Tilldelning enligt dessa två principer innebär att varje årskull under ett år kommer att tilldelas arvsvinster enligt båda principer eftersom den första principen tilldelar med fördröjning. För 2020 inträffade dock inte det eftersom födda 1959 redan har tilldelats enligt båda principer år 2019 men för 2021 tilldelades födda 1960 enligt båda principer.

Not 11 Avdrag för administrationskostnader

Tabell 6.16 Avdrag för administrationskostnader

miljoner kronor

	2021	2022
Avdrag för administrationskostnader	2 067	2 125

Administrationskostnaderna finansieras genom ett procentuellt avdrag från de försäkrades pensionsbehållningar. För att inte belasta yngre årskullar med en oproportionerligt stor kostnad under den tid ATP fasas ut infördes kostnadsavdraget successivt. Från och med 2021 är kostnadsavdraget 100 procent av administrationskostnaden.

Beräkningen av förvaltningskostnadsfaktorn baseras på försäkringsadministrationens budgeterade kostnader och AP-fondernas kostnader för det aktuella året samt pensionsbehållningarna året innan (se [bilaga A](#)). Skillnaden mellan verkställt avdrag i kronor och fastställd kostnad beaktas i beräkningen av följande års kostnadsfaktor. Avdraget för administrationskostnaderna görs genom att pensionsbehållningarna multipliceras med förvaltningskostnadsfaktorn. Avdraget 2022 var 0,0326 procent och summeras till 2 125 miljoner kronor. Föregående år uppgick avdraget till 0,0332 procent eller 2 067 miljoner kronor.

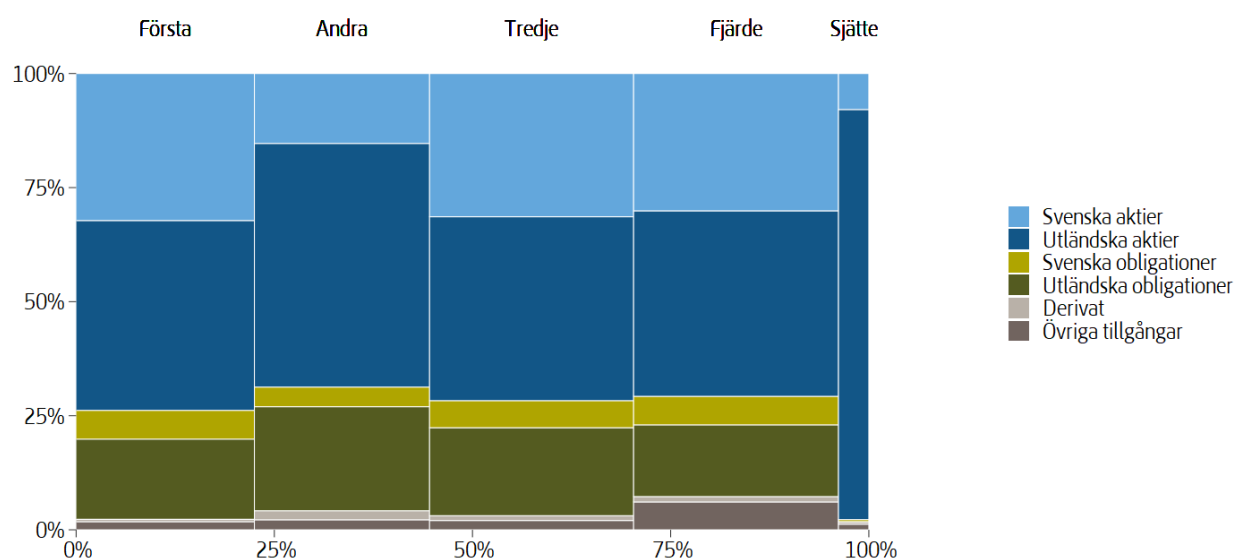
Not 12 Fondtillgångar

Tabell 6.17 Buffertfondens tillgångar och skulder, 2022

miljoner kronor

	Första	Andra	Tredje	Fjärde	Sjätte	Summa 2022	Summa 2021
Tillgångar							
Aktier och andelar							
Svenska aktier	136 438	63 761	152 146	146 444	5 684	504 473	548 993
Utländska aktier	176 133	222 250	195 340	197 855	64 772	856 350	955 990
Summa Aktier och andelar	312 571	286 011	347 486	344 299	70 456	1 360 823	1 504 983
Obligationer och andra räntebärande tillgångar, netto							
Svenska obligationer	26 705	17 933	28 776	30 428	322	104 164	117 272
Utländska obligationer	74 412	94 875	93 486	76 500	0	339 273	393 475
Summa Obligationer och andra ränte- bärande till- gångar, netto	101 117	112 808	122 262	106 928	322	443 437	510 747
Derivat	2 251	8 287	5 108	5 765	400	21 811	5 095
Övriga tillgångar	7 543	9 152	9 889	29 701	891	57 176	28 300
Summa Tillgångar	423 482	416 258	484 746	486 693	72 069	1 883 248	2 049 126
Skulder							
Derivat	-2 246	-3 993	-3 229	-5 413	-2 891	-17 772	-27 971
Övrigt	-47	-5 153	-13 108	-20 821	-536	-39 665	-17 078
Summa Skulder	-2 293	-9 146	-16 337	-26 234	-3 427	-57 437	-45 049
Summa	421 189	407 112	468 409	460 459	68 642	1 825 811	2 004 077

Figur 6.2 Fondtillgångar

Uppgifterna är hämtade från respektive fonds årsredovisning. I posten Övriga tillgångar ingår kassa och bankmedel, förutbetalda kostnader och upplupna intäkter med mera. I posten Övrigt under Skulder ingår förutbetalda intäkter och upplupna kostnader.

Not 13 Avgiftstillgång

Tabell 6.18 Avgiftstillgång

miljoner kronor

	2021	2022
Avgiftsinkomst	302 378	327 287
Omsättningstid (år) ^a	x 30,38535	x 30,27124
Avgiftstillgång	9 187 861	9 907 383

a. x avser multiplikation.

Se not 5 och not 6 samt bilaga B för de värden respektive formler som använts vid beräkningen av avgiftsinkomst och omsättningstid.

Not 14 Pensionskund

Tabell 6.19 Pensionskund, 2022

miljoner kronor

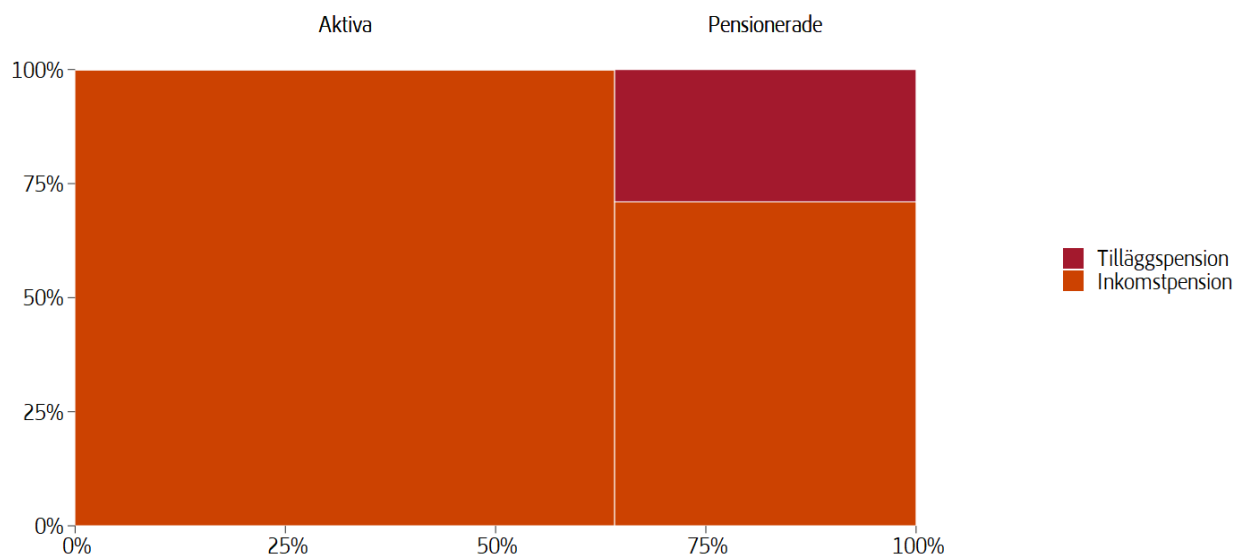
	Aktiva	Pensionerade	Summa
Inkomstpension	6 842 162	2 716 323	9 558 485
Tilläggspension	6 262	1 109 760	1 116 022
Indexering/balansering	-286 728	0	-286 728
Summa	6 561 696	3 826 083	10 387 779

Tabell 6.20 Pensionskund, 2021

miljoner kronor

	Aktiva	Pensionerade	Summa
Inkomstpension	6 525 328	2 502 687	9 028 015
Tilläggspension	6 942	1 201 824	1 208 766
Indexering/balansering	-245 790	0	-245 790
Summa	6 286 480	3 704 511	9 990 991

Figur 6.3 Pensionsskuld, 2022

Pensionsskulden till pensionerade avseende tilläggs pension och inkomst pension beräknas på samma sätt. En årskulls skuld fås av produkten av årskullens pensionsutbetalningar i december månad, en faktor 12 för att få årsbelopp, och årskullens ekonomiska medellivslängd. Den totala skulden till pensionerade är summan av årskullarnas pensionsskulder. Den ekonomiska medellivslängden uttrycks i form av ekonomiska delningstal.

Inkomst pensionsskulden till personer som inte börjat ta ut ålderspension värderas till summan av alla försäkrades pensionsbehållningar vid årets utgång, utan hänsyn till uppräkningsindex mellan år t och $t + 1$ (2022 och 2023). Till skulden tillkommer också en uppskattning av den pensions rätt för inkomst pension som tjänats in under redovisningsåret. Justering av skulden görs även för avvikelser mellan föregående års uppskattade och fastställda pensionsrätter.

Skulden för tilläggs pensionen, för de individer födda 1938–1953 som ännu inte har gått i pension, uppskattas som den årliga pension de hade fått om de hade gått i pension i december månad 2022. För att beräkna skulden multipliceras den fiktiva pensionen med det ekonomiska delningstalet (förväntad återstående utbetalningstid, för respektive årskull). Denna skuld minskar successivt på grund av utfasningen av systemet och skulden uppgår till cirka 6 miljarder kronor 2022 (7 miljarder kronor 2021).

Tabell 6.21 A Förklaring av pensionskuldens förändring, inkomstpension aktiva

miljoner kronor

	2021	2022
Pensionskund inkomstpension aktiva 31 december år <i>t-1</i>	6 252 655	6 525 328
Varav skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad år <i>t-1</i>	-295 499	-302 378
Delsumma Pensionsbehållning 31 december år <i>t-1</i>	5 957 156	6 222 950
Uppkomna arvsvinster, 60 år eller yngre ^a	-8 124	-8 279
Justeringar som påverkat pensionsbehållningarna ^b	-82	-164
Delsumma Ingående pensionsbehållning år <i>t</i>	5 948 950	6 214 507
Uppkomna arvsvinster, 61 år eller äldre	-5 530	-5 540
Taxeringsförändringar med mera som påverkat pensionsbehållningarna	34	56
Fastställd pensionsrätt för inkomstpension intjänad år <i>t-1</i> ^c	294 485	307 162
Fördelade arvsvinster, 61 år eller äldre	8 178	8 508
Fördelade arvsvinster, 60 år eller yngre ^d	8 078	8 231
Indexering	247 535	288 681
Avdrag för administrationskostnader	-2 067	-2 125
Uttagen pension	-281 027	-308 751
Återkallade pensioner	4 314	4 146
Delsumma Pensionsbehållning 31 december år <i>t</i>	6 222 950	6 516 620
Skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad år <i>t</i>	302 378	327 287
Summa Pensionskund inkomstpension aktiva	6 525 328	6 842 162

a. Fördelas år *t*.

b. Justeringar för avlidna, spärrade ärenden med mera.

c. Se not 7.

d. Uppkomna år *t-1*.

Tabell 6.21 B Förklaring av pensionskuldens förändring, tilläggspension aktiva

miljoner kronor

	2021	2022
Pensionskund tilläggspension aktiva 31 december år <i>t-1</i>	8 861	6 942
Effekt av skillnad mellan antagande avseende år <i>t</i> och skattningen <i>t</i> med mera	-200	236
Ingående tilläggspensionskund år <i>t</i>	8 661	7 178
Indexering	191	285
Uttagen pension	-1 962	-1 205
Värdet av förändringen i medellivslängd	52	4
Pensionskund tilläggspension aktiva	6 942	6 262

Tabell 6.21 C Förklaring av pensionsskuldens förändring, tilläggs- och inkomstpension pensionerade, 2022

miljoner kronor

	Inkomst- pension	Tilläggs- pension	Summa
Pensionsskuld pensionerade 31 december <i>t-1</i>	2 502 687	1 201 824	3 704 511
Skuld tillkommande från aktiva ^a	304 605	1 205	305 810
Ändring i utbetalade belopp	3 129	978	4 107
Pensionsutbetalningar ^b	-201 551	-143 483	-345 034
Indexering	105 340	49 430	154 770
Värdet av förändringen i medellivslängd	2 113	-194	1 919
Summa	2 716 323	1 109 760	3 826 083

a. Inkomstpension: Netto av Uttagen pension och Återkallade pensioner, se [tabell 6.21 A](#). Tilläggspension: Se [tabell 6.21 B](#).

b. Se [not 2](#).

Skulden till pensionerade förändras med indexeringen och den ekonomiska livslängden, och minskar med de utbetalningar som görs under året. Pensionen kan ändras av orsaker som nytt intjänande, ändrat civilstånd (gäller tilläggspension), taxeringsändringar med mera. Sådana skuldförändringar redovisas som ändring i utbetalade belopp (beloppsändringar). Skulden till pensionerade ökar också med nybeviljade pensioner. Denna ökning av skulden motsvaras av en minskning av pensionsskulden till aktiva.

Posten *Ändring i utbetalade belopp* innehåller de förändringar av pensionsskulden som inte förklaras av övriga poster. Här ingår bland annat ändrat civilstånd (gäller tilläggspension) och taxeringsändringar. Metoden för att beräkna denna post har ändrats sedan föregående redovisning. Ändringen medför i stort att en del av beloppet som tidigare redovisades under denna post nu redovisas under *Skuld tillkommande från aktiva* och *Indexering*. Ändringen medför att föregående års värden inte är helt jämförbara med årets värden.

Noter och kommentarer avseende premiepension

Not 15 Pensionsutbetalningar

Tabell 6.22 Pensionsutbetalningar premiepension

miljoner kronor

	2021	2022
Pensionsutbetalningar		
Fondförsäkring	14 676	19 631
Traditionell försäkring	1 934	2 248
Summa Pensionsutbetalningar	16 610	21 879
Överföringar till de Europeiska gemenskaperna	2	0
Summa	16 612	21 879

Vid pensioneringen kan pensionsspararen låta sitt tillgodohavande ligga kvar i fondförsäkringen. Då är den årliga pensionen beroende av

värdeutvecklingen i de fonder som spararen har valt. Pensionsspararen kan också välja att gå över till traditionell försäkring, antingen i samband med pensioneringen eller senare.

Enligt lag (2002:125) om överföring av värdet av pensionsrättigheter till och från Europeiska gemenskaperna kan värdet av pensionsrättigheter för tjänstemän i Europeiska gemenskaperna överföras från inkomstpensionssystemet och premiepensionssystemet till Europeiska gemenskapernas tjänstepensionssystem. År 2022 skedde inga sådana överföringar från premiepensionen.

Not 16 Avkastning på fonderat kapital

Tabell 6.23 Avkastning på fonderat kapital, 2022

miljoner kronor

	Fond- försäkring	Traditionell försäkring	Summa 2022	Summa 2021
Avkastning				
Aktier och andelar				
Direktavkastning	17	337	354	88
Realiserade och orealiserade kursvinster	-255 885	-2 062	-257 947	460 153
Summa Aktier och andelar	-255 868	-1 726	-257 593	460 241
Obligationer och andra räntebärande tillgångar, netto				
Direktavkastning (räntenetto)	38	-3	35	-5
Realiserade och orealiserade kursvinster	-6 851	-6 946	-13 797	-2 170
Summa Obligationer och andra räntebärande tillgångar, netto	-6 813	-6 949	-13 762	-2 175
Valutakursresultat, netto	6 557	0	6 557	3 584
Summa Avkastning	-256 124	-8 675	-264 799	461 650
Tilldelade förvaltningsavgifter	6 504	27	6 531	4 989
Förändring traditionell försäkring		2 575	2 575	8 686
Summa	-249 620	-6 073	-255 693	475 325

Avkastningen inkluderar realiserat och orealiserat valutakursresultat efter avdragen fondförvaltningskostnad samt fördelade återförda fondförvaltningsavgifter.

Not 17 Administrationskostnader

Tabell 6.24 Administrationskostnader

miljoner kronor

	2021	2022
Driftskostnader	457	-25
Finansiella poster, netto	-37	21
Summa	420	-4

Finansiella poster netto avser främst kostnader för lån, handelslagrets resultat (se not 22) och ränteintäkter. Fondförvaltningskostnaderna tas direkt ur försäkringstillgångarna och ingår inte i premiepensionsverksamhetens

driftskostnader. Totalt för år 2022 uppgick administrationskostnader till -4 miljoner kronor. En sammanställning av pensionssystemets brutto- respektive nettoredovisade kostnader finns i kapitlet [Administrations- och kapitalförvaltningskostnader](#).

Not 18 Nya pensionsrätter

Tabell 6.25 Nya pensionsrätter

miljoner kronor

	2021	2022
Preliminära avgiftsmedel inklusive ränta för premiepension intjänad 2021/2022	46 492	53 642
Justeringsbelopp, fastställda pensionsrätter		
Fastställd pensionsrätt inklusive ränta för premiepension intjänad 2020/21 och 2021/22	45 384	47 585
Preliminära avgiftsmedel för premiepension intjänad 2020/21 och 2021/22	-44 817	-50 596
Summa Justeringsbelopp, fastställda pensionsrätter	567	-3 011
Ändrade pensionsrätter	-12	0
Summa	47 047	50 631

Not 19 Uppkomna och fördelade arvsvinster

Tabell 6.26 Uppkomna och fördelade arvsvinster

miljoner kronor

	2021	2022
Uppkomna arvsvinster	4 961	6 486
Fördelade arvsvinster	4 961	6 486

Uppkomna och fördelade arvsvinster motsvaras av dödsfallskapital. Arvsvinster fördelas en gång per år, en mindre del fördelas även löpande under året vid byte från fondförsäkring till traditionell försäkring. År 2022 fördelades 6 486 miljoner kronor som arvsvinst, vilket bestämdes av hur mycket kapital som frigjorts genom dödsfall under kalenderåret 2021. I posten ingår minskningsmedel som avser den minskning av premiepensionsrätten som görs när premiepension överförs mellan makar.

Not 20 Avdrag för administrationskostnader

Tabell 6.27 Administrationskostnader

miljoner kronor

	2021	2022
Avdrag för administrationskostnader	579	491

Beloppet 491 miljoner kronor motsvarar de avgifter som Pensionsmyndigheten tog ut för att finansiera premiepensionsverksamhetens administrationskostnader under 2022.

Not 21 Försäkringstillgångar

Tabell 6.28 Försäkringstillgångar, 2022

miljoner kronor

	Fond- försäkring	Traditionell försäkring	Tillfällig förvaltning	Summa 2022	Summa 2021
Aktier och andelar	1 708 464	26 758		1 735 223	1 972 512
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	118 987	35 037	45 573	199 597	194 974
Pågående handel och uppkomna arvsvinster	6 032	135		6 167	5 974
Summa	1 833 484	61 930	45 573	1 940 987	2 173 460

Tillfällig förvaltning av preliminära avgiftsmedel avser intjänandeåret 2022.

Not 22 Övriga tillgångar

Tabell 6.29 Övriga tillgångar

miljoner kronor

	2021	2022
Pensionsmyndighetens administrativa fondandelslager (handelslager)	58	84
Övriga tillgångar	10 043	8 729
Summa	10 101	8 813

Pensionsmyndighetens administrativa fondandelslager används för att underlätta handeln med fondandelar genom att det minskar antalet handelstransaktioner med fondförvaltarna.

I posten Övriga tillgångar ingår kassa och bank, pågående fondhandel, övriga fordringar samt upplupna ränteintäkter.

Not 23 Förändring i eget kapital

Tabell 6.30 Förändring i eget kapital, 2022

miljoner kronor

	Fond- försäkring	Traditionell försäkring	Summa 2022	Summa 2021
Eget kapital vid årets in- gång: Konsolideringsfond	103	26 120	26 223	18 603
Från konsolideringsfond utbetald återbäring		-1 599	-1 599	-1 225
Periodens resultat	-26	3 096	3 069	8 845
Summa eget kapital	76	27 617	27 693	26 223

Pensionsmyndigheten redovisade vid årets ingång ett negativt eget kapital för fondförsäkringsverksamheten. Solvensreglerna i Försäkringsrörelselagen gäller inte för Pensionsmyndigheten, utan underskottet finansieras av krediter hos Riksgälden. Traditionell försäkring redovisar ett positivt resultat som läggs i konsolideringsfonden i eget kapital. Medel i

konsolideringsfonden fördelas till pensionärerna och utbetalas som återbäring i samband med pensionsutbetalningarna.

Not 24 Pensionsskuld

Tabell 6.31 Pensionsskuld

miljoner kronor

	2021	2022
Fondförsäkring	2 066 523	1 833 591
Traditionell försäkring	37 662	34 896
Skulder avseende preliminära avgiftsmedel	43 238	45 785
Summa	2 147 423	1 914 273

Pensionsskulden är en skuld till pensionssparare och pensionärer. Pensionsskulden för fondförsäkring är i huvudsak knuten till fondandelar och påverkas av hur marknadsvärdet i valda fonder utvecklas. Pensionsskuld avseende traditionell försäkring bestäms för varje försäkring som kapitalvärdet av återstående garanterade utbetalningar. Värdet beräknas med antaganden om framtida avkastning, livslängder och driftskostnader, tillgångsvärdet återfinns i [not 21](#).

Information om hur de ekonomiska delningstalen för fondförsäkring och traditionell försäkring beräknas finns i [bilaga A Beräkningsfaktorer](#).

Skulder avseende preliminära avgiftsmedel motsvaras av tillgångarna som finns placerade i den tillfälliga förvaltningen, tillgångsvärdet återfinns i [not 21](#).

Tabell 6.32 Utgående pensionsskuld, 2022

miljoner kronor

	Fond- försäkring	Traditionell försäkring	Skulder avseende preliminära avgiftsmedel
Premiepensionskapital 31 december 2022			
Pensionsskuld 31 dec 2021	2 066 523	37 662	43 238
Värdeförändring	-256 124	-8 675	
Fastställd pensionsrätt för premiepension intjänad 2021	47 162	423	-47 585
Preliminära avgiftsmedel för premiepension intjänad 2021			53 642
Tilldelade förvaltningsavgifter med mera	6 504	27	
Uppkomna arvsvinster	5 940	546	
Reglering av preliminära avgiftsmedel tidigare år			-161
Ändrade pensionsrätter för premiepension	0	0	
Skuldminskning på grund av uttagen pension 2022	-19 631	-2 248	
Byte till traditionell försäkring från fondförsäkring	-10 357	10 357	
Fördelade arvsvinster ^a	-5 940	-546	
Avdrag för administrationskostnader	-491		
Förändring av pensionsskuld		-2 575	
Övrigt	5	-74	-3 348
Summa Premiepensionskapital 31 december 2022	1 833 591	34 897	45 786
Justering som påverkat premiepensionskapitalet			
Summa	1 833 591	34 897	45 786

a. Arvsvinster, kapital som frigjorts under 2021, fördelas 2022.

Pensionsskulden förändras med nyintjänande pensionsrätter, preliminära avgiftsmedel, ändrad omfattning av pensionsuttag, ändrade pensionsrätter på grund av taxeringsändringar, värdeförändring på tillgångarna, administrationskostnader, pensionsutbetalningar och uppskattning av den framtida dödligheten bland de försäkrade.

Not 25 Övriga skulder

Tabell 6.33 Övriga skulder

miljoner kronor

	2021	2022
Övriga skulder	9 890	7 820
Pensionsmyndighetens gemensamma tillgångar, skulder och resultat netto	25	14
Summa	9 915	7 834

I övriga skulder ingår bland annat pågående fondhandel, lån hos Riksgäldskontoret, upplupna förvaltningsavgifter, samt upplupna räntekostnader.

Fotnoter

1. För 2022 motsvarar det 599 601 kronor respektive 557 250 kronor

A. Bilaga Beräkningsfaktorer

Enligt 58 kap. 10 § socialförsäkringsbalken (2010:110) (SFB) ska inkomstindex beräknas för varje år. Pensionsmyndigheten ska enligt regeringsbeslut beräkna och ta fram förslag till inkomstindex som regeringen sedan fastställer. Enligt förordningen (1998:1340) om inkomstgrundad ålderspension ska Pensionsmyndigheten årligen beräkna och fastställa arvsvinstfaktorer, förvaltningskostnadsfaktor samt delningstal.

Enligt 64 kap. 3 § SFB ska premiepensionsverksamheten bedrivas enligt försäkringsmässiga principer. Det är Pensionsmyndighetens tolkning av försäkringsmässiga principer som styr beräkningen av återbäringsränta, arvsvinst och delningstal för premiepensionen. Vidare ska Pensionsmyndigheten beräkna den avgift som finansierar premiepensionsverksamheten.

Inkomstindex

Förändringen i inkomstindex visar genomsnittsinkomstens utveckling. Med inkomst avses här pensionsgrundande inkomster utan takbegränsning, men efter avdrag för allmän pensionsavgift.

$$(A.1.1) \quad I_t = I_{t-1} \cdot \frac{u_{t-1}}{u_{t-2}}$$

$$(A.1.2) \quad u_t = \frac{Y_t}{N_t}$$

t	kalenderår
I_t	inkomstindex år t
u_t	genomsnittlig pensionsgrundande inkomst år t . I nämnaren används samma inkomstuppgift som tidigare har använts vid beräkning av inkomstindex för föregående år och är alltså en skattning
Y_t	summa pensionsgrundande inkomster år t utan takbegränsning för personer 16–64 år, efter avdrag för allmän pensionsavgift
N_t	antal personer 16–64 år som har pensionsgrundande inkomst år t

Från och med år 2017 beräknas inkomstindex enligt nya regler (SFS 2015:676). Inkomstindex för år t ska mäta förändringen i genomsnittsinkomst mellan åren $t - 2$ och $t - 1$. Pensionsgrundande inkomster är kända först efter taxeringen, det vill säga i december året efter inkomståret. Det innebär att de två senaste årens inkomst baseras på skattningar. Den inkomstuppgift som används i nämnaren är samma inkomstuppgift som har använts för tidigare år. För år 2018 beräknades inkomstindex på ett speciellt sätt, $I_t = I_{t-2} \cdot u_{t-1}/u_{t-3}$. Inkomstindex för år t korrigeras därigenom med utfallet för året $t - 3$. I nämnaren detta beräkningsår används utfallet för genomsnittlig pensionsgrundande inkomst.

Balansindex

När balanseringen är aktiverad används balansindex i stället för inkomstindex.

$$(A.2.1) \quad B_t = I_t \cdot BT_t^*$$

$$(A.2.2) \quad B_{t+1} = B_t \cdot \left(\frac{I_{t+1}}{I_t} \right) \cdot BT_{t+1}^* = I_{t+1} \cdot BT_t^* \cdot BT_{t+1}^*$$

B_t balansindex år t

I_t inkomstindex år t

BT_t^* dämpat balanstal år t^1

Årsskiftet $(t - 1) \rightarrow t$ sker indexeringen genom att pensionerna multipliceras med kvoten mellan balansindex år t och inkomstindex år $t - 1$ dividerat med 1,016 och pensionsbehållningar med kvoten mellan balansindex år t och inkomstindex år $t - 1$. Årsskiftet $t \rightarrow (t + 1)$ sker indexeringen på motsvarande sätt med kvoten mellan balansindex år $t + 1$ och balansindex år t . Indexeringen med balansindex upphör när balansindex når inkomstindexets nivå.

Återbäringsränta

Inom premiepensionen räknas belopp att utbetala om varje år utifrån värdet på premiepensionskontot. För de med fondförsäkring förräntas pengarna på kontot med fondavkastningen och för de med traditionell försäkring förräntas kontovärdet med återbäringsräntan. Det garanterade beloppet i traditionell försäkring är oförändrat under utbetalningstiden, men det höjs om nya premier kommer in. Livförsäkringsavsättningarna räknas utifrån förväntade framtida utbetalningar av garanterade belopp och påverkas därför inte av återbäringsräntan.

Arvsvinstfaktorer för inkomstpension

Avlidna personers pensionsbehållningar tillgodoräknas de kvarlevande i samma åldersgrupp i form av arvsvinster. För förvärvsaktiva sker det genom att de kvarlevandes pensionsbehållningar vid en årlig omräkning multipliceras med en arvsvinstfaktor för inkomstpension.

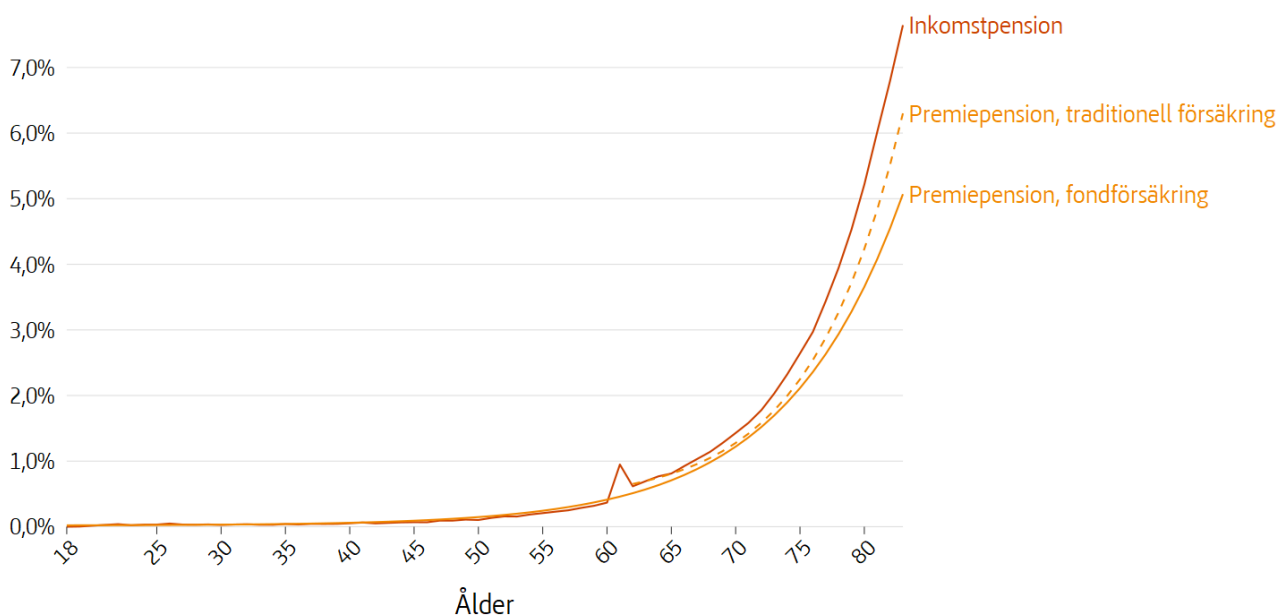
$$(A.4.1) \quad AF_{i,t} = \begin{cases} 1 + \frac{\sum_{j=2}^{17} PBd_{j-1,t-1}}{\sum_{j=2}^{17} PB_{j-1,t-1}}, & i = 2, 3, \dots, 17 \\ 1 + \frac{PBd_{i-1,t-1}}{PB_{i-1,t-1}}, & i = 18, 19, \dots, 61 \\ \frac{L_{i-1,t} + L_{i,t}}{L_{i,t} + L_{i+1,t}}, & i = 61, 62, \dots \end{cases}$$

i	ålder vid utgången av år t
$AF_{i,t}$	arvsvinstfaktor år t för åldersgruppen i
$PBd_{i,t}$	summan av pensionsbehållningarna för avlidna år t i åldersgruppen i
$PB_{i,t}$	summan av pensionsbehållningarna för kvarlevande år t i åldersgruppen i
$L_{i,t}$	antal kvarlevande personer år t i åldersgruppen i av 100 000 födda enligt SCB:s livslängdsstatistik för den fyraårsperiod som närmast har föregått det år då den försäkrade uppnådde 61 års ålder för $i = 61$ –64 respektive 64 års ålder för $i = 65$ år eller äldre.

Arvsvinstfaktorer för personer 61 år eller yngre beräknas som summan av pensionsbehållningar för avlidna dividerat med summan av pensionsbehållningar för kvarlevande i samma åldersgrupp. För gruppen 2–17-åringar beräknas en gemensam arvsvinstfaktor. På grund av viss fördröjning i informationen om vilka personer som avlidit under året görs arvsvinstfördelningen till personer 61 år eller yngre med ett års eftersläpning. För äldre personer beräknas arvsvinstfaktorerna utifrån livslängdsstatistik från SCB.

Arvsvinster som uppkommer efter pensioneringen inkluderas underförstått i delningstalet genom omfördelningen från dem som lever kortare än genomsnittet till dem som lever längre. För att arvsvinsttilldelningen ska ske efter samma princip för både förvärvsaktiva och pensionerade inom samma födelseår byts fördelningsmetoden från och med 61 års ålder. Genom att metodväxlingen sker när individen fyller 61 år undviks eftersläpningen i fördelningen av arvsvinster före pensionsuttaget. Under det år en försäkrad fyller 61 år får hon eller han dubbla arvsvinster med anledning av de olika tillvägagångssätten.

Figur A.1 Arvsvinster

Arvsvinstfaktorer för inkomstpensionen för 60-åringar visas i diagrammet som de båda arvsvinstfaktorerna multiplicerade med varandra. Vid faktisk arvsvinstfördelning används dock de två faktorerna på olika underlag.

Arvsvinsternas påverkan på pensionsskulden är begränsad eftersom innebörden är en omfördelning av avlidnas pensionsbehållningar till de kvarlevande. En effekt på inkomstpensionsskulden till aktiva uppstår dock på grund av skillnaden mellan uppkomna och fördelade arvsvinster, som redovisas i [not 10, kapitel 6](#). För gruppen avlidna före det 61:e levnadsåret förklaras skillnaden av taxeringsändringar mellan det att arvsvinstfaktorerna beräknades och tillfället då fördelningen sker samt sent inkomna uppgifter om avlidna. För gruppen avlidna under det 61:e levnadsåret eller senare är orsaken skillnader i uppskattad och faktisk dödlighet samt att dödligheten kan variera beroende på den försäkrades inkomstnivå, det vill säga effekten av att låginkomsttagare inom respektive kön i genomsnitt har en kortare livslängd än höginkomsttagare.

Arvsvinstfaktorer för premiepension

I premiepensionssystemet beräknas arvsvinster som en procentsats på det premiepensionskapital de kvarlevande har. Procentsatsen motsvarar den ettåriga dödsrisken, det vill säga sannolikheten att avlida inom ett år. Arvsvinsterna delas ut en gång om året både för förvärvsaktiva och för pensionärer. I delningstalet ingår precis som i inkomstpensionen framtida förväntade arvsvinster. Om den försäkrade väljer efterlevandeskydd blir arvsvinsten betydligt lägre eftersom den då baseras på sannolikheten att den sist kvarlevande av först- och medförsäkrad avlider inom ett år.

Dödsrisken år t beräknas med hjälp av Makehams formel (se avsnitt [Delningstal för premiepensionen](#)). Värdena på a , b och c i formeln bestäms av kapitalet från pensionssparare som avlidit år $t - 1$ i förhållande till kvarlevande pensionssparares kapital samma år, räknat per åldersklass. Pensionskapitalet som används för att bestämma arvsvinsten år t motsvarar snittbehållningen på premiepensionskontot den sista i varje månad år $t - 1$.

Arvsvinstbeloppen justeras med en faktor (som är nära 1) för att det totala belopp som fördelas år t så exakt som möjligt ska motsvara kapitalet från pensionssparare som avlidit år $t - 1$.

Arvsvinsterna för premiepensionens fondförsäkring påverkar inte pensionsskulden över tiden eftersom dödsfallskapital balanseras av tilldelad arvsvinst.

Förvaltningskostnadsfaktor för inkomstpension

Kostnaden för förvaltningen av inkomstpensionssystemet minskar de förvärvsaktivas pensionsbehållningar. Avdraget görs genom att pensionsbehållningarna multipliceras med en förvaltningskostnadsfaktor vid en årlig omräkning.

$$(A.6.1) \quad FF_t = 1 - \left(\frac{B_t \cdot A_t + J_{t-1}}{PB_{t-1}} \right)$$

FF_t	förvaltningskostnadsfaktor år t
B_t	budgeterade administrationskostnader år t
A_t	andel som belastar pensionsbehållningarna år t
J_t	justeringsbelopp, uppgår till skillnaden mellan det belopp som skulle ha dragits av från pensionsbehållningarna år t , baserat på kostnadsutfall år t och justeringsbeloppet år $t - 1$ samt det faktiska avdrag som gjordes från pensionsbehållningarna år t
PB_t	summan av pensionsbehållningar år t

Förvaltningskostnadsfaktorn beräknas utifrån en viss andel, A , av de budgeterade kostnaderna för år t . Fram till år 2021 är andelen som belastar pensionsbehållningarna mindre än 100 procent (se [not 11 i kapitel 6](#)). Därtill sker en justering avseende administrationskostnaden år $t - 1$.

Justeringsbeloppet uppgår till skillnaden mellan det belopp som skulle ha dragits av från pensionsbehållningarna, baserat på kostnadsutfall och justeringsbeloppet året före samt det faktiska avdrag som gjordes från pensionsbehållningarna samma år.

Förvaltningskostnadsfaktorn påverkar inkomstpensionsskulden till aktiva genom avdraget från pensionsbehållningarna (se [not 14, tabell 6.21 A i kapitel 6](#)). Skillnaden mellan de totala administrationskostnaderna (se [not 4 i kapitel 6](#)) och avdraget på pensionsbehållningarna innebär en påfrestning på balanstalet.

Administrationsavgift för premiepension

I premiepensionen dras en avgift från pensionsspararnas premiepensionskonton en gång per år. Avgiften ska täcka premiepensionens totala driftkostnader inklusive räntor och andra finansiella kostnader.

Förvaltningskostnaden påverkar kapitalet i premiepensionssystemet och samtidigt, genom avdraget på pensionsbehållningarna, även premiepensionsskulden med samma belopp (se [not 17](#) och [not 20 i kapitel 6](#)) för fondförsäkring. För traditionell försäkring påverkas

livförsäkringsavsättningen av antaganden om framtida förväntade driftskostnader.

Delningstal för inkomstpension

Delningstalen för inkomstpension används för omräkningen av pensionsbehållningen till årsutbetalning och är ett mått på den beräknade återstående medellivslängden vid pensioneringstillfället med beaktande av den ränta om 1,6 procent (förskottsrenta) som tillgodoräknas pensionen i förväg.

$$(A.8.1) \quad D_i = \frac{1}{12L_i} \sum_{k=i}^r \sum_{X=0}^{11} \left(L_k + (L_{k+1} - L_k) \frac{X}{12} \right) (1,016)^{-(k-i)} (1,016)^{\frac{-X}{12}}, \quad i = 62, 63, \dots, r$$

D_i	delningstal för åldersgrupp i
$k - i$	antal år som pensionär ($k = i, [i + 1, [i + 2, \text{etc.})$)
X	månader (0, 1, ..., 11)
L_i	antal kvarlevande personer i åldersgrupp i av 100 000 födda enligt SCB:s livslängdsstatistik. Statistiken avser den fyraårsperiod som närmast föregick det år den försäkrade uppnådde 62 års ålder vid pensionsuttag före 65-årsåret respektive 64 års ålder vid senare pensionsuttag

För personer som tagit ut sin ålderspension före året de fyller 65 år sker en omräkning av utbetalt belopp vid årsskiftet det år de fyller 65 med anledning av omräknade delningstal. Omräkningen sker på grund av byte av statistikunderlag till den senaste livslängdsstatistik som är tillgänglig vid individens 65:e år. Den kontinuerliga ökningen av medellivslängden leder till att de omräknade delningstalen hittills blivit högre än de tidigare, vilket i sin tur innebär en sänkning av framtida månadsbelopp. Det resulterar i en marginell sänkning av inkomstpensionsskulden till pensionärer och är en delmängd av posten Ändring av utbetalade belopp i [not 14, tabell 6.21 C i kapitel 6](#).

Efter 65 års ålder sker inte någon ytterligare omräkning av delningstalen. Den ökning av systemets pensionsskuld som de fasta delningstalen ger upphov till när medellivslängden ökar innebär en påfrestning på balanstalet.

Ett uttag av ålderspension innebär en överföring av pensionsskulden från aktiva till pensionerade. Själva omräkningen av pensionsbehållningen till årsutbetalning resulterar i en marginell förändring av pensionsskulden. Förändringen uppstår på grund av skillnaden mellan delningstalen och vad vi här kallar de ekonomiska delningstalen. För beskrivning av ekonomiska delningstal, se [bilaga B Matematisk beskrivning av balanstalet, Pensionsskulden](#). De ekonomiska delningstalen används för att beräkna pensionsskulden till pensionerade.

Delningstal fastställs för varje ålder utan övre åldersgräns.

Delningstal för premiepension

För att beräkna den årliga premiepensionen divideras värdet på premiepensionskontot med ett delningstal för premiepension. Till skillnad från inkomstpensionen bygger premiepensionens delningstal på prognostiserade framtida livslängder. Delningstal fastställs för varje ålder utan övre åldersgräns.

$$(A.9.1) \quad D_x = \int_0^{\infty} e^{-\delta t} \frac{l(x+t)}{l(x)} dt$$

$$(A.9.2) \quad \delta = \ln(1+r) - \epsilon$$

$$(A.9.3) \quad l(x) = e^{-\int_0^x (1-s)\mu(t) dt}$$

$$(A.9.4) \quad \mu(x) = \begin{cases} a + be^{cx} & \text{då } x \leq w \\ \mu(w) + (x-w) \cdot k & \text{då } x > w \end{cases}$$

D_x	delningstal
x	exakt ålder vid beräkningstidpunkten
r	räntefot
ϵ	ränteintensiteten för driftskostnaderna
s	dödlighetsbelastning
w	åldersgräns då dödlighetsintensiteten går över från makeham till en linjär kurva
k	linjär del av dödlighetsintensitet som tar vid efter åldern w

Delningstalen beräknas i kontinuerlig tid och med exakt ålder vid beräkningen men överensstämmer i princip med formeln för delningstalet för inkomstpensionen.² Överlevnadsfunktionen, $l(x)$, kan sägas motsvara de tal L som används vid beräkning av inkomstpensionen.

Dödlighetsfunktionen, $\mu(x)$, är den så kallade Makehams formel som används för att beräkna den ettåriga dödsrisken. Värdena på a , b , c , w och k är resultatet av den senaste dödlighetsundersökningen. Undersökningen baseras på Pensionsmyndighetens erfarenhet i kombination med SCB:s senaste prognos för förändringen av livslängden fram till 2100.

Så kallad kohortdödlighet används, vilket innebär att olika parametrar används för personer födda på 1930, 1940, 1950, 1960 och 1970-talet. För $x > 97$ ansluter $\mu(x)$ till en rät linje med lutning 0,04.

Vid beräkning av belopp att utbetala kallas ränteantagandet för förskottsrenta, ränteintensiteten δ baseras på räntefoten 1,75 procent för såväl fondförsäkring som för traditionell försäkring, minskad med ränteintensiteten för driftkostnader på 0,1 procent vilket motsvarar $\delta = 0,016349$.

Vid beräkning av delningstal för att ta fram det garanterade beloppet i den traditionella försäkringen används SCB:s alternativ med låg dödlighet sänkt med ytterligare 10 procent, en räntefot som är -1,0 procent och en ränteintensitet för driftkostnader på 0,1 procent.

För traditionell försäkring består den försäkringstekniska avsättningen, FTA ("pensionsskulden"), av livförsäkringsavsättningen, oreglerade skador och övriga försäkringstekniska avsättningar. Livförsäkringsavsättningen bestäms för varje försäkring som kapitalvärdet av återstående garanterade utbetalningar. Värdet beräknas med antaganden om diskonteringsränta, dödlighet och driftkostnader. Diskonteringsräntan ges av en räntekurva som är medelvärdet av räntekurvan för statsobligationer och bostadsobligationer. Dödlighetsantagandet är olika för män och kvinnor men i övrigt framtaget som för belopp att utbetala. Driftkostnaderna antas vara 0,07 procent av kapitalet.

Oreglerade skador är de pensionsutbetalningar som ej kunnat verkställas. Övriga försäkringstekniska avsättningar utgörs av minskningsmedel från överföring av pensionsrätt mellan makar som ännu inte fördelats. Dessa två poster är väldigt små jämfört med livförsäkringsavsättningen.

Värdeförändring, premiepension

För att beräkna värdeförändring inom premiepensionssystemet används tidsviktad avkastning och kapitalviktad avkastning. Nedan beskrivs dessa mått kortfattat.

Kapitalviktad avkastning

Den kapitalviktade avkastningen tar hänsyn till kapitalflödet på kontot genom att väga samman avkastningen med det kapital som finns på kontot under motsvarande period. Det innebär att avkastningen under perioder där det förvaltade kapitalet varit stort väger tyngre i beräkningen än avkastningen under perioder då kapitalet varit litet. De kassaflöden som i huvudsak ingår i beräkningen är inbetalade pensionsrätter och pensionsutbetalningar. Räntan på de preliminära pensionsrätterna, avkastningen på fonderna i portföljen, administrationsavgiften till Pensionsmyndigheten, förvaltningsavgiften till fondbolagen, rabatten på förvaltningsavgiften och arvsvinster räknas inte som kassaflöden utan påverkar direkt avkastningen.

När den kapitalviktade avkastningen beräknas söks den så kallade internräntan. Internräntan är den diskonteringsränta som resulterar i att nuvärdet av alla kassaflöden, inklusive portföljens utgående värde med omvänt tecken, blir lika med noll.

Kapitalviktad avkastning (kallas även internränta eller IRR Internal Rate of Return) beräknas genom att lösa ekvationen

$$(A.10.1) \quad \sum_{t=0}^T \frac{C_t}{(1+r)^{\frac{t}{365}}} = 0$$

r	internräntan under perioden uttryckt i årstakt
t	antalet dagar sedan starttidpunkten
T	sluttidpunkten
C_t	transaktion (kassaflöde) vid tidpunkten t
C_T	slutvärdet, det vill säga kontovärdet per dagen värderingen görs

Ekvationen kräver att slutvärdet är negativt så ett värde av X kr ger en transaktion på $-X$ kr. C_T är alltså alltid ≤ 0 .

För att beräkna internräntan krävs alltså kännedom om utgående portföljvärde (marknadsvärde), alla kassaflöden till och från portföljen, samt tidpunkten för dessa kassaflöden. Internräntan kan sägas ta fram den "bankkontoränta" som, givet insättningar och uttag, resulterat i aktuellt slutvärde.

Ovanstående formel för internräntan är den som normalt används i finansiella sammanhang. Den kan även skrivas på följande sätt, som stämmer med hur förräntningen på ett bankkonto sker i verkligheten:

$$(A.10.2) \quad \sum_{t=0}^{T-1} C_t \cdot (1+r)^{\frac{T-t}{365}} = C_T$$

Här förräntas varje insättning C_t från insättningstidpunkten t till slutdatum T . C_T är större än eller lika med noll och är behållningen vid beräkningstillfället.

Tidsviktad avkastning

Tidsviktad avkastning rensar bort effekterna av in- och utflöden av kapital, det vill säga om det har kommit in nya pensionsrätter eller om det har betalats ut pensioner så inverkar det inte på den framräknade avkastningen. Den tidsviktade avkastningen mäter alltså avkastningen för en insatt krona under en viss tidsperiod. När tidsviktad avkastning beräknas för en period vägs avkastningen för delperioderna samman med lika vikter. En delperiod utgörs av tiden mellan två kassaflöden. Ekvationen nedan beskriver den tidsvägda avkastningen.

$$(A.10.3) \quad R_t = \left(\prod_{t=0}^T \frac{MV_{t+1}}{MV_t + C_t} \right) - 1$$

R_t	avkastningen under perioden
t	antalet dagar sedan starttidpunkten
T	sluttidpunkten
MV_t	marknadsvärdet vid tidpunkten t
C_t	transaktion (kassaflöde) vid tidpunkten t

Tidsviktad avkastning kan användas för rättvisande jämförelser av avkastningen mellan fonder där fondförvaltare inte kan avsätta mer kapital vid goda avkastningsförhållanden eller omvänt. Måttet kan även användas för att jämföra med relevanta marknadsindex eller med andra förvaltares avkastning. I premiepensionssystemet kan inte pensionsspararen fritt bestämma in- eller utflödet av kapital till premiepensionskontot. Däremot avgör spararen om och när de placerade pensionsmedlen ska föras över till en annan fond. Fondbolagen har inget inflytande över kapitalflödet i fonden.

Tabell A.1 Värdeutvecklingsmått för systemet

Hur går det för fonderna?
– Tidsviktad avkastning (premiepensionsindex)
Hur går det för spararna?
– Kapitalviktad avkastning

Tabell A.2 Värdeutvecklingsmått för spararna

Hur går det för <i>mina</i> fonder?
– Tidsviktad avkastning per fond
– Tidsviktad avkastning för fondportföljen
Hur går det för <i>mitt</i> konto/ <i>min</i> pension?
– Kapitalviktad avkastning

Fotnoter

1. För balansindex 2016 och tidigare användes balanstalet (SFS:2015:676).
2. Formeln avser utan efterlevandeskydd.

B. Bilaga Matematisk beskrivning av balanstalet

Utdrag ur förordningen (2002:780) om beräkning av balanstal¹

Enligt 58 kap. 14 § socialförsäkringsbalken (2010:110) ska balanstal årligen beräknas. Pensionsmyndigheten ska enligt förordning (2002:780) beräkna balanstalet som regeringen sedan fastställer. Senaste ändring av förordningen är 2021:734. Balanstalet beräknas enligt följande:

Balanstalet, BT

$$(B.1.1) \quad BT_t = \frac{AT_{t-2} + BF_{t-2}}{S_{t-2}}$$

$$(B.1.2) \quad AT_t = A_t \cdot OT_{t-1}$$

t kalenderår om variabeln avser flöden, utgången av kalenderåret om variabeln avser stockar

AT_t avgiftstillgång, år t

BF_t buffertfond, det samlade marknadsvärdet av tillgångarna hos Första–Fjärde och Sjätte AP-fonden år t . Med marknadsvärde avses det värde som, enligt 6 kap. 3 § lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder och 4 kap. 2 § lagen (2000:193) om Sjätte AP-fonden, ska upptas i fondernas årsredovisningar

S_t pensionskulden, år t

A_t avgiftsinkomst till fördelningssystemet, år t

OT_t omsättningstid, år t

Dämpade balanstalet, BT^*

Det dämpade balanstalet för ett år utgörs av summan av talet 1 och det tal som motsvarar en tredjedel av differensen mellan balanstalet som har fastställts för samma år och talet 1. Det dämpade balanstalet ska avrundas till fyra decimaler.

$$(B.2.1) \quad BT^* = \frac{BT-1}{3} + 1$$

Omsättningstiden, OT

$$(B.3.1) \quad OT_t = U\dot{A}_t - I\dot{A}_t$$

Intjänandeåldern, $I\dot{A}$

$$(B.4.1) \quad I\dot{A}_t = \frac{\sum_{i=16}^{R_{intj,t}} \overline{PR}_{i,t} \cdot L_{i,t} \cdot (i + 0.5)}{\sum_{i=16}^{R_{intj,t}} \overline{PR}_{i,t} \cdot L_{i,t}}$$

$$(B.4.2) \quad \overline{PR}_{i,t} = \frac{\frac{PR_{i,t}}{N_{i,t}} + \frac{PR_{i+1,t}}{N_{i+1,t}}}{2}, \quad i = 16, 17, \dots, R_{intj,t} - 1$$

$$(B.4.3) \quad \overline{PR}_{R_{intj,t}} = \frac{PR_{R_{intj,t}}}{N_{R_{intj,t}}}$$

$$(B.4.4) \quad L_{i,t} = L_{i-1,t} \cdot h_{i,t}, \quad i = 17, 18, \dots, R_{intj,t} \text{ där } L_{16,t} = 1$$

$$(B.4.5) \quad h_{i,t} = \frac{N_{i,t}}{N_{i-1,t-1}}, \quad i = 17, 18, \dots, R_{intj,t}$$

i ålder vid utgången av ett kalenderår

$R_{intj,t}$ den äldsta åldersgrupp som har tjänat in pensionsrätt för inkomstpension år t

$PR_{i,t}$ summan av 16 procent av pensionsgrundande inkomster beräknade enligt 59 kap. socialförsäkringsbalken och 16 procent av pensionsgrundande belopp beräknade enligt 60 kap. samma balk intjänandeår t för åldersgruppen i

$N_{i,t}$ antalet individer i åldersgruppen i som någon gång fram till och med intjänandeår t tillgodoräknats pensionsgrundande inkomst eller pensionsgrundande belopp och som inte har registrerats som avlidna

$L_{i,t}$ andelen personer i åldersgrupp i år t

$h_{i,t}$ utveckling av andel personer i åldersgrupp i år t

Andelen av pensionsskulden som avser pensionerade R_i^*

Variabeln R_i^* anger hur stor andel av pensionsskulden i åldersgruppen i som avser pensionerade och ingår i beräkningen för utbetalningsåldern $U\dot{A}$.

$$(B.5.1) \quad R_i^* = \frac{SP_{i,t}}{SP_{i,t} + PB_{i,t}^*}$$

$SP_{i,t}$ pensionsskuld år t för åldersgrupp i till pensionerade i fördelningssystemet avseende pensioner som utbetalas

$PB_{i,t}^*$ summan av pensionsbehållningar utan hänsyn till förändringen i inkomstindex mellan år t och $t + 1$

Utbetalningsåldern, $U\dot{A}$

$$(B.6.1) \quad U\dot{A}_t = \frac{\sum_{i=lp\dot{a}}^{R_{utb,t}} 1,016^{-(i-lp\dot{a}+0.5)} \cdot L_{i,t}^* \cdot (i+0.5) \cdot R_i^*}{\sum_{i=lp\dot{a}}^{R_{utb,t}} 1,016^{-(i-lp\dot{a}+0.5)} \cdot L_{i,t}^* \cdot R_i^*}$$

$$(B.6.2) \quad L_{i,t}^* = \begin{cases} 1 & \text{där } i = lp\dot{a} - 1 \\ L_{i-1,t}^* \cdot he_{i,t} & \text{där } i > lp\dot{a} - 1 \text{ och } i \leq R_{utb,t} \\ 0 & \text{där } i > R_{utb,t} \end{cases}$$

$$(B.6.3) \quad he_{i,t} = \frac{U_{i,t}}{U_{i,t} + Ud_{i,t} + 2 \cdot Ud_{i,t}^*}, \quad i = lp\dot{a}, lp\dot{a} + 1, \dots, R_{utb,t}$$

$R_{utb,t}$ den äldsta åldersgrupp som uppburit pension år t

$lp\dot{a}$ Den lägsta ålder vid utgången av år t för de personer som fått pensionsutbetalningar år t

$L_{i,t}^*$ andel kvarstående utbetalningar till åldersgrupp i år t

R_i^* andelen av pensionskulden i åldersgrupp i som avser pensionerade

$he_{i,t}$ pensionsutbetalningarnas utveckling på grund av dödsfall år t , åldersgrupp i

$U_{i,t}$ summan av pensionsutbetalningar i december år t till åldersgruppen i

$Ud_{i,t}$ summan av sista månatliga pensionsbelopp till personer i åldersgruppen i som fick sin pension beviljad under år $t - 1$, men som inte fick pension utbetald i december år t^2

$Ud_{i,t}^*$ summan av sista månatliga pensionsbelopp till personer i åldersgruppen i som fick sin pension beviljad under år t men som inte fick pension utbetald i december år t^3

Pensionsskulden, S

$$(B.7.1) \quad S_t = SA_t + SP_t$$

$$(B.7.2) \quad SA_t = PB_t^* + IPR_t + TP_t$$

$$(B.7.3) \quad PB_t^* = \frac{PB_t}{\frac{I_{t+1}}{I_t}}$$

$$(B.7.4) \quad SP_t = SF_t \cdot \sum_{i=lpa}^{R_{utb,t}} U_{i,t} \cdot 12 \cdot \left(\frac{De_{i,t} + De_{i,t-1} + De_{i,t-2}}{3} \right)$$

$$(B.7.5) \quad SF_t = \begin{cases} \frac{I_{t+1}}{I_t} \cdot \left(\frac{I_{t+1}}{I_t} \right)^{-1} & \text{när balansindex varken fastställt} \\ & \text{för år } t \text{ eller år } t + 1 \\ \frac{BI_{t+1}}{I_t} \cdot \left(\frac{I_{t+1}}{I_t} \right)^{-1} & \text{när balansindex fastställt} \\ & \text{för år } t + 1 \text{ men inte för år } t \\ \frac{BI_{t+1}}{BI_t} \cdot \left(\frac{I_{t+1}}{I_t} \right)^{-1} & \text{när balansindex fastställt} \\ & \text{för såväl år } t \text{ som för år } t + 1 \\ \frac{I_{t+1}}{BI_t} \cdot \left(\frac{I_{t+1}}{I_t} \right)^{-1} & \text{när balansindex fastställt} \\ & \text{för år } t \text{ men inte för år } t + 1 \end{cases}$$

$$(B.7.6) \quad De_{i,t} = \begin{cases} \frac{\sum_{j=i}^{R_{utb,t}} \frac{1}{2} \cdot (L_{j,t}^* + L_{j+1,t}^*) \cdot 1,016^{i-j-1}}{L_{i,t}^*} & \text{där } i \leq R_{utb,t} \\ 0 & \text{där } i > R_{utb,t} \end{cases}$$

SA_t pensionsskuld år t avseende pensionsåtagande som inte börjat utbetalas (pensionsskulden till förvärvsaktiva)

SP_t pensionsskuld år t till pensionerade i fördelningssystemet avseende pensioner som utbetalas

PB_t summan av pensionsbehållningar år t enligt 62 kap. 2, 5 och 7 §§ socialförsäkringsbalken

PB_t^* summan av pensionsbehållningar utan hänsyn till förändringen i inkomstindex mellan år t och $t + 1$

IPR_t skattat värde av pensionsrätter intjänade år t för inkomstpension enligt 61 kap. 5–10 §§ socialförsäkringsbalken, beräknat med hänsyn till 62 kap. 5 § andra stycket samma balk

TP_t skattat värde för tilläggspension år t till personer som inte börjat att lyfta sin tilläggspension

SF_t skuldfaktor som gör att pensionsskulden till pensionerade, SP , påverkas av eventuell balanseringseffekt på samma sätt som pensionsskulden till "förvärvsaktiva", SA

I_t inkomstindex år t enligt 58 kap. 11 § socialförsäkringsbalken

BI_t balansindex år t enligt 58 kap. 23 och 24 §§ socialförsäkringsbalken

$De_{i,t}$ ekonomiskt delningstal för åldersgrupp i år t

Fotnoter

1. Vissa redigeringar har gjorts för att förenkla framställningen.
2. Från och med år 2016 ingår enbart utbetalningar som upphört på grund av dödsfall. Tidigare år ingick även utbetalningar som upphört till följd av återtag av pension. Risktiden har ändrats till ett helt år, tidigare ingick endast utbetalningar till individer som haft åtminstone en utbetalning år t (i praktiken krävdes tidigare utbetalning i december år $t - 1$ och januari år t för ingå i variabeln).
3. Från och med år 2016 ingår enbart utbetalningar som upphört på grund av dödsfall. Tidigare år ingick även utbetalningar som upphört till följd av återtag av pension.

C. Bilaga Ordlista

administrationsavgift¹

avgift för att täcka kostnader för förvaltning och drift (se [bilaga A](#)).

allmän pension

pension enligt lag. Den allmänna pensionen regleras i socialförsäkringsbalken och består huvudsakligen av inkomstpension, tilläggspension, premiepension och garantipension.

allmän pensionsavgift

pensionsavgift som den enskilde betalar själv via inkomstskatten. Den motsvarar 7 procent av inkomsten upp till avgiftstaket.

AP-fonderna

juridiskt och administrativt består fördelningssystemets buffertfond av fem olika fonder: Första, Andra, Tredje, Fjärde och Sjätte Allmänna Pensionsfonden. Pensionsavgifterna tillfaller Första–Fjärde AP-fonderna i lika delar och de betalar pensionsutgifter i lika delar. Den Sjätte AP-fonden tilldelas inte några avgiftsinkomster och betalar inte pensioner. Ur fördelningssystemets perspektiv kan, i vissa avseenden, de fem buffertfonderna betraktas som en enda.

arvsvinst²

pensionsbehållning eller försäkringskapital från en avliden försäkrad som tillfaller överlevande i försäkringskollektivet. Inom den allmänna pensionen avses inkomstpensionsbehållningen och premiepensionskapitalet som ärvs av övriga sparare (se [bilaga A](#)).

ATP

se tilläggspension.

avgiftsbestämt pensionssystem

pensionssystem där pensionsrätten i kronor tillgodoräknas med samma belopp som den pensionsavgift som betalats av eller för individen. I ett avgiftsbestämt pensionssystem bärs den finansiella risken, som kommer av att avkastningen på systemets tillgångar respektive dödligheten varierar över tiden, av den försäkrade. Detta innebär att pensionens värde inte är garanterad utan kan variera.

avgiftsinkomst

summan av de pensionsavgifter som betalas till fördelningssystemet under ett år.

avgiftstak

högsta inkomst som utgör underlag för allmän pensionsavgift och statlig ålderspensionsavgift. Det motsvarar 8,07 inkomstbasbelopp.

avgiftstillgång

värdet av avgiftsflödet till inkomstpensionen. Beräknas genom att multiplicera avgiftsinkomsten med omsättningstiden.

avgiftsunderlag

de inkomster och belopp som pensionsavgift ska betalas för. Huvudsakligen förvärvsinkomster, men också ersättningar från socialförsäkringen som exempelvis sjukpenning och arbetslöshetsersättning samt pensionsgrundande belopp.

avkastning

inkomst som är resultatet av en investering. För aktier kan avkastningen bestå av utdelning och kursförändring. Här används begreppet för den

direktavkastning och värdeförändring som buffertfonden samt premiepensionsfonderna erhåller.

balansering

metod för att återställa den finansiella balansen i systemet för inkomst- och tilläggspension inom den allmänna pensionen. Balanseringen aktiveras om balanstalet faller under 1,0000, det vill säga när systemets pensionssskuld är större än systemets tillgångar och avslutas när balansindex når samma nivå som inkomstindex.

balansindex³

ersätter inkomstindex under en balanseringsperiod. När balanseringen är aktiv indexeras pensionsbehållningar och pensioner med förändringen i balansindex i stället för inkomstindex (se [bilaga A](#)).

balanstal

tal som uttrycker förhållandet mellan tillgångar och pensionssskuld i systemet för inkomstpension och tilläggspension (se [bilaga B](#)).

buffertfond

hanterar periodiska skillnader mellan pensionsavgifter och pensionsutgifter i ett fördelningssystem. En buffertfonds främsta syfte är att stabilisera pensionsutbetalningarna och/eller pensionsavgiften i förhållande till ekonomiska och demografiska variationer. Buffertfonden i den allmänna pensionen består av fem olika fonder: Första–Fjärde och Sjätte AP-fonderna.

delningstal⁴

tal som används för att beräkna pensionsbelopp i en premiebestämd pensionsförsäkring. Delningstalet speglar den beräknade återstående livslängden vid pensioneringstillfället med beaktande av den ränta som tillgodoräknas pensionen (se [bilaga A](#)). Ekonomiska delningstal används vid beräkning av pensionssskulden (se [bilaga B](#)).

dämpat balanstal

det dämpade balanstalet för ett år utgörs av summan av talet 1 och det tal som motsvarar en tredjedel av differensen mellan balanstalet som har fastställts för samma år och talet 1. Det dämpade balanstalet ska avrundas till fyra decimaler.

fond

juridisk enhet som förvaltas av ett fondbolag. Fondbolaget investerar i värdepapper som en investerare kan köpa andelar i.

fonderat system

pensionssystem där inbetalda pensionsavgifter eller premier fonderas och sparas separat för varje enskild person eller ett kollektiv. Premiepensionssystemet är ett exempel på ett fonderat system.

fondförsäkring

försäkring där kapitalet är placerat i fonder som är valbara hos försäkringsföretaget. Den försäkrade bestämmer själv inriktningen på sitt sparande genom val av fonder och står själv för risken för kapitalets utveckling.

fondstyrka

buffertfondens storlek i kronor vid utgången av ett år dividerad med samma års pensionsutbetalningar. Ett mått på buffertfondens storlek i förhållande till betalningsströmmen.

fondtillgång

värdet av tillgångarna vid utgången av fastställelseåret.

följsamhetsindexering

årlig omräkning av inkomstpension och tilläggspension utifrån förändring i inkomstindex. Förändringen i index reduceras med den ränta om 1,6 procent som tillgodoräknats i delningstalet. Observera att det inte finns något följsamhetsindex, utan endast följsamhetsindexering. Om inkomstindex för år t betecknas med I_t beräknas följsamhetsindexeringen enligt:

Följsamhetsindexering (vid årsskiftet $(t - 1) \rightarrow t$) = $\frac{I_t/I_{t-1}}{1,016}$.

Under en balanseringsperiod ersätts inkomstindex av balansindex.

fördelningssystem

pensionssystem där inbetalda pensionsavgifter eller premier under ett visst år används för att finansiera samma års utbetalningar. I ett fördelningssystem med buffertfond används eventuella överskott till att finansiera andra års underskott.

förmånsbestämt pensionssystem

pensionssystem där pensionen i förväg är bestämd till ett visst belopp eller en viss andel av till exempel slutlön eller genomsnittslön under ett visst antal år. I ett förmånsbestämt pensionssystem bärs den finansiella risken, som kommer av att avkastningen på systemets tillgångar respektive dödligheten varierar över tiden, av försäkringsgivaren. I ett nationellt pensionssystem är försäkringsgivaren lika med skattebetalarna, vilket innebär att avgiften/skatten till systemet kan komma att variera.

förräntning

här används ordet synonymt med indexering.

försäkringstekniska avsättningar

medel som ska garantera försäkringsgivarens åtaganden i traditionell försäkring.

garantipension

del av den allmänna pensionen som betalas ut till den som har låg eller ingen inkomstpension och eller tilläggspension.

garantiregel/garantitillägg

belopp som används för att höja tilläggspensionen för dem som är födda 1938–1953, så att de inte får lägre pension än vad de har tjänat in i ATP-systemet till och med 1994.

indexering⁵

omräkningen av pensionsbehållningar med förändringen i inkomstindex, eller balansindex, respektive omräkningen av pensioner genom följsamhetsindexering.

inkomstbasbelopp⁶

basbelopp som räknas om varje år med förändringen i inkomstindex. Inkomstbasbeloppet används främst för att beräkna avgifts- och intjänandetaket.

inkomstgrundad ålderspension

inkomst- och tilläggspension samt premiepension.

inkomstindex⁷

tal som mäter genomsnittlig inkomstutveckling i samhället för varje år. Förändringen i inkomstindex visar genomsnittsinkomstens utveckling. Med inkomst avses här pensionsgrundande inkomst utan takbegränsning, men efter avdrag för allmän pensionsavgift (se [bilaga A](#)).

inkomstpension

den del av den allmänna pensionen där avgiften, 16 procent av pensionsunderlaget, betalas till ett fördelningssystem.

inkomstpensionstillägg

ett tillägg till den allmänna pensionen som baseras på inkomstgrundad pension samt antal år med pensionsgrundande inkomst. Tillägget riktar sig till personer som har arbetat ett långt arbetsliv i Sverige med relativt låg lön.

internränta

se kapitalviktad avkastning.

intjänandetak⁸

högsta inkomst, efter avdrag för allmän pensionsavgift, som ger pensionsrätt. Det motsvarar 7,5 inkomstbasbelopp.

intjänandeålder

anger den genomsnittliga förväntade kapitalviktade åldern för intjänad pensionsrätt.

kapitalviktad avkastning

kapitalviktad avkastning går också under namnet internränta. Inom premiepensionen används måttet för att utvärdera enskilda konton, men även för systemet i sin helhet. Hänsyn tas till tidpunkten och storleken på alla inbetalda pensionsrätter och utbetalda pensioner samt till behållningen i slutet av perioden. Den kapitalviktade avkastningen svarar mot den genomsnittliga årsräntan under perioden och kan till exempel jämföras med en bankränta. I Pensionsmyndighetens beräkning av den kapitalviktade avkastningen för premiepensionen räknas förutom fondernas värdeförändring även arvsvinster, rabatter och förvaltningsavgifter som avkastning. För mer detaljerad information se [bilaga A](#).

omsättningstid

speglar den förväntade tiden från det att pensionsrätt tjänas in till det att den betalas ut som inkomstpension. Omsättningstiden beräknas som differensen av utbetalningsålder och intjänandeålder. Omsättningstiden används för att värdera avgiftsflödet. Den bestäms av reglerna för intjänande och utbetalning av pension och av varje åldersgrupps förvärvs- och dödlighetsmönster.

pensionsavgift

avgift till den allmänna pensionen, se allmän pensionsavgift, ålderspensionsavgift och statlig ålderspensionsavgift.

pensionsbehållning

värdet av intjänade pensionsrätter inom den allmänna pensionen vid en viss tidpunkt. Pensionsbehållning för inkomstpension utgör, efter avdrag för administrationsavgifter, summan av pensionsrätterna för varje år, uppräknad med fördelade arvsvinster och omräknad med förändringen av inkomstindex eller balansindex.

pensionsgrundande belopp (PGB)

underlag för pensionsrätt i den allmänna pensionen som bygger på fiktiv inkomst för år med småbarn, studier, plikttjänst, sjuk- eller aktivitetsersättning.

pensionsgrundande inkomst (PGI)

inkomst som utgör underlag för beräkning av pensionsrätt inom den allmänna pensionen. I princip årsinkomsten (förvärvsinkomst, sjukpenning, föräldrapenning, arbetslöshetsersättning med mera) minskad med den allmänna pensionsavgiften. För att vara pensionsgrundande måste

årsinkomsten från och med 2003 överstiga 42,3 procent av ett prisbasbelopp.

pensionspoäng

poäng inom allmän pension för personer födda 1938–1953 som beräknas årligen utifrån den pensionsgrundande inkomsten och som används vid beräkning av tilläggspension. Poängen beräknas enligt:

$$\text{Pensionspoäng} = \frac{PGI - HPBB}{HPBB}$$

PGI: pensionsgrundande inkomst

HPBB: det förhöjda prisbasbeloppet

pensionsrätt

belopp som varje år sätts av till inkomstpension samt premiepension.

Pensionsrätten är 18,5 procent av pensionsunderlaget, lika stor som den sammanlagda pensionsavgiften som tillfaller pensionsystemet.

Pensionsrätten för inkomstpension är 16 procent och pensionsrätten för premiepension 2,5 procent av pensionsunderlaget för personer födda 1954 eller senare.

pensionsskuld

här, pensionsåtagandet vid utgången av varje år. Pensionsskulden till förvärvsaktiva avseende inkomstpension beräknas som summan av alla individers pensionsbehållningar. Pensionsskulden till pensionerade beräknas genom att multiplicera pensionsbeloppet för varje årskull med årskullens ekonomiska delningstal. Pensionsskulden för premiepension beräknas för fondförsäkring som det samlade värdet av alla fondandelar.

Pensionsskulden för traditionell försäkring beräknas som varje garanterat belopp multiplicerat med ett delningstal.

pensionsunderlag

summan av pensionsgrundande inkomst och pensionsgrundande belopp, dock högst 7,5 inkomstbasbelopp per år.

potentiell BNP

Den nivå på bruttonationalprodukt (BNP) som skulle uppstå i avsaknad av konjunkturella variationer och som på lång sikt är förenlig med en stabil inflation. Potentiell BNP kan inte observeras i data utan är ett resultat av en bedömning. Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP, det så kallade BNP-gapet, anger vilken konjunkturfas ekonomin befinner sig i. Om gapet är positivt befinner sig ekonomin i högkonjunktur och om det är negativt i lågkonjunktur.

premiepension

del av den allmänna pensionen där avgiften, som är 2,5 procent av pensionsunderlaget, placeras i fonder.

prisbasbelopp⁹

ett belopp som i den allmänna pensionen bland annat används för att beräkna garantipension. Prisbasbeloppet räknas varje år om med förändringen i konsumentprisindex (juni månad). Det finns även ett förhöjt prisbasbelopp. Det används för att beräkna pensionspoäng och följer också förändringen i konsumentprisindex.

resursutnyttjande

anger i vilken utsträckning ekonomins produktiva resurser – arbetskraft och kapital – används. Vid fullt resursutnyttjande är konjunkturen i balans.

riktålder

ålder till vilken pensionsförmåner och beräkningar knyts. Riktålder fungerar som ett riktmärke för när den allmänna pensionen tidigast bör tas ut. Tidpunkten för när rätten till grundskydden inom den allmänna pensionen kan infalla styrs också av riktåldern.

statlig ålderspensionsavgift

pensionsavgift som betalas av staten. Avgiften är 10,21 procent på pensionsgrundande socialförsäkringsersättningar, utom sjuk- och aktivitetsersättning. För sjuk- och aktivitetsersättning och så kallade pensionsgrundande belopp är avgiften 18,5 procent.

tidsviktad avkastning

tidsviktad avkastning används för att beskriva en fonds eller ett index värdeförändring. Måttet visar avkastningen på en insättning som gjorts i början av perioden. Hänsyn tas inte till om ytterligare insättningar eller uttag gjorts under perioden. För mer detaljerad information se [bilaga A](#).

tilläggs pension

del av den allmänna pensionen som beräknas enligt ATP-systemet. Tilläggs pensionen motsvarar tidigare ATP plus folkpension och utbetalas till personer födda före 1938. För personer födda 1938–1953 betalas ett visst antal tjugondelar av den inkomstgrundade pensionen ut i form av tilläggs pension och resterande antal tjugondelar i form av inkomstpension och premiepension. Antalet tjugondelar bestäms av födelseåret. ATP-systemet var ett förmånsbestämt pensionssystem. Tilläggs pensionens ATP-del motsvarar 60 procent av genomsnittet av de 15 högsta pensionspoängen och folkpensionsdelen motsvarar 96 procent av ett prisbasbelopp för ogifta och 78,5 procent för gifta pensionärer. Det krävdes 30 inkomstår för oavkortad pension.

traditionell försäkring

försäkring där försäkringsföretaget bestämmer hur försäkringskapitalet ska placeras och som ger någon form av garanti för utbetalningar och möjlighet att få del av eventuellt överskott.

utbetalningsålder

anger den genomsnittliga förväntade kapitalviktade åldern för utbetald pension.

ålderspensionsavgift

betalas av arbetsgivaren via arbetsgivaravgiften och av egenföretagare via egenavgiften. Ålderspensionsavgiften är 10,21 procent. Den tas ut på hela inkomsten, men den del av avgiften som belöper på inkomstdelar över avgiftstaket tillfaller inte pensionssystemet utan staten.

Fotnoter

1. Belopp och värden finns på pensionsmyndighetens hemsida www.pensionsmyndigheten.se
2. Belopp och värden finns på pensionsmyndighetens hemsida www.pensionsmyndigheten.se
3. Belopp och värden finns på pensionsmyndighetens hemsida www.pensionsmyndigheten.se
4. Belopp och värden finns på pensionsmyndighetens hemsida www.pensionsmyndigheten.se
5. Belopp och värden finns på pensionsmyndighetens hemsida www.pensionsmyndigheten.se
6. Belopp och värden finns på pensionsmyndighetens hemsida www.pensionsmyndigheten.se
7. Belopp och värden finns på pensionsmyndighetens hemsida www.pensionsmyndigheten.se
8. Belopp och värden finns på pensionsmyndighetens hemsida www.pensionsmyndigheten.se
9. Belopp och värden finns på pensionsmyndighetens hemsida www.pensionsmyndigheten.se